

Katedra: Pedagogiky a psychologie
Studijní program: B 7505 Vychovatelství
Studijní obor (kombinace): 7505R004 Pedagogika volného času

Dynamika a determinanty motivace u dětí mladšího
školního věku v jejich volnočasových aktivitách
The dynamics and conditions of motivation of
elementary school pupils for their leisure time
activities

Bakalářská práce: 08 – FP – KPP – 20

Autor: Petr Pištěk

Podpis:

Adresa: Bukvice 4
Jičín 506 01

Vedoucí práce: PhDr. Magda Nišpanská Ph.D.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	Tabulek	pramenů	příloh
73	5	1	5	18	3

V Liberci dne:

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 7.5. 2009

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval své vedoucí práce PhDr. Magdě Nišpenské, Ph.D. za laskavý a obětavý přístup. Velmi si cením jejího času , který mě věnovala při tvorbě této práce a vážím si jejích rad a kritických poznámek.

Anotace

Tato bakalářská práce je zaměřena na problematiku motivace, potažmo sportovní motivace u dětí mladšího školního věku v jejich volnočasových aktivitách. Snaží se poukázat na nejsilnější motivační stimuly, které vedou děti v tomto věku k rozhodnutí, aby se fotbal stal jejich prostředkem k seberealizaci a náplní jejich volného času. Teoretická část je zaměřena na problematiku motivace lidského chování, charakteristiku volného času s převážným zaměřením na sportovní činnost a její zákonitosti. V praktické části se pomocí fenomenologického rozhovoru a metod kvalitativního výzkumu snažím zjistit možné motivační zdroje u zkoumaného vzorku.

Klíčová slova: motivace, volný čas, sport, děti mladšího školního věku

Summary

This bachelor thesis is focused on problems of motivation, sports motivation at young learners in their leisure time activities. It tries to point out the strongest motivation stimulus, which leads kids at this age to choose football as their way of self-fulfilment and filling of their leisure time. Theoretic part is focused on problems of human behaviour's motivation. Characteristic of leisure time with major sight on sports activities and their patterns. In practical part I'm trying to find out possible motivation sources at surveyed sample using phenomenological interview and descriptive method research.

Key words: motivation, leisure time, sport, young learners

Annotation

Das Bachelor-Arbeit konzentriert sich auf Fragen der Motivation, Sport Motivation für jüngere Kinder im schulpflichtigen Alter in ihrer Freizeit.

Es soll die stärkste motivierende Anreize dazu führen, dass Kinder in diesem Alter der Entscheidung zu einem Fußball führen, ihrer Mittel zur Selbstverwirklichung und Füllung ihrer Freizeit. Der theoretische Teil konzentriert sich auf die Frage der Motivation des menschlichen Verhaltens, das Merkmal der freien Zeit hauptsächlich mit dem Schwerpunkt auf Sport und seine Gesetze. Im praktischen Teil versuche ich mit dem phänomenologischen Interview und Methoden der qualitativen Forschung mögliche Quellen für eine Motivation für eine Probe erheben.

Die Schlüsselwörter: die Motivation, die Freizeit, der Sport, jüngere Kinder in schulpflichtigen

Úvod	9
I. Teoretická část	11
1 Motivace	12
1.1 Motivace lidského chování	13
1.1.1 Motivy	13
1.1.2 Potřeby	14
1.1.3 Hierarchie potřeb	15
1.1.4 Zájmy	16
1.1.5 Incentivy	16
1.2 Emoce	16
1.2.1 Intenzita a diferenciací emocí	17
1.3 Sociálně motivované chování	17
1.3.1 Skupinové cíle	18
1.4 Sportovní motivace	19
1.4.1 Motivační struktura sportovce	19
1.5 Aspirace	21
1.6 Výkonová motivace	21
1.6.1 Kauzální atribuce	23
1.6.2 Pozitivní motivace	23
1.6.3 Negativní motivace	24
1.7 Principy psychologické přípravy sportovce	24
2 Volný čas	25
2.1 Vztah dětí k volnému času	26
2.2 Sport	27
2.2.1 Definice sportu	28
2.2.2 Struktura sportu podle motivace	28
2.2.3 Podstata sportovní přípravy dětí	29
2.2.4 Děti ve sportu	30
2.2.5 Socializace sportem	31
2.3 Kopaná	34
2.3.1 Historie kopané	34
2.3.2 Činnost fotbalového klubu TJ Staré Místo	35
3 Systémové souvislosti sportovní činnosti na utváření osobnosti sportovce	36
3.1 Vliv rodiny na vývoj osobnosti sportovce	37
3.2 Vliv prostředí	38
3.3 Vývojové zákonitosti dětí mladšího školního věku	39
II. Praktická část	42
4 Příprava na výzkum	43

4.1	Vymezení zvoleného výzkumného tématu	43
4.2	Cíl výzkumu	43
4.3	Formulace hypotéz a výroků	44
4.4	Použité metody sběru dat	44
4.4.1	Fenomenologický rozhovor	45
4.4.2	Motivační dotazník	45
4.5	Charakteristika výzkumného souboru	46
4.5.1	Fotbalisté TJ Staré Místo	46
4.6	Postup zpracování získaných dat	47
5	Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu	48
5.1	Dotazníkové šetření	48
5.2	Počet respondentů	48
5.3	Výsledky dotazníkového šetření	49
5.3.1	Období mladšího školního věku (6 – 7 let)	49
5.3.2	Období mladšího školního věku (8 – 9 let)	51
5.3.3	Období mladšího školního věku (10 – 11 let)	53
5.3.4	Nejvýznamnější motivační stimuly dětí v období MŠV	55
5.4	Fenomenologický rozhovor	58
5.4.1	Seberealizace	58
5.4.2	Úspěch a jiné motivy	59
5.4.3	Budoucnost	61
5.5	Fenomenologický rozhovor (chlapec F5)	62
5.6	Závěrečné shrnutí výzkumu	63
	<i>Závěr</i>	65
	<i>Seznam použité literatury</i>	67
	<i>Seznam příloh</i>	69

Seznam použitých zkratek a symbolů

aj.a jiné

apod.a podobně

atd.a tak dále

např.například

tj.to je

TJTělovýchovná jednota

tzv.tak zvaný

MSMistrovství světa

MŠVMladší školní věk

Úvod

Motivace je hybnou silou každého z nás. Člověk vždy míří k určitému cíli, chce se rozvíjet a překonávat sám sebe, ale i ostatní. V dnešní době konzumní společnosti, kdy se na první místo v žebříčku lidských hodnot dostaly peníze, je velice těžké dnešní mladé generaci ukázat jiný stimul či hnací sílu než jsou právě již zmíněné finanční prostředky. Téma bakalářské práce jsem si zvolil záměrně a to z toho důvodu, že je mi velice blízké. Sám jsem byl v období mladšího školního věku postaven před své první vážnější rozhodnutí v životě, jakým způsobem naplnit své potřeby a efektivně tak vyplnit svůj volný čas.

Jednou z nejčastěji prováděných činností ve volném čase jsou sportovní aktivity. Sport slouží k rozvoji nejen fyzického zdraví, ale je také prostředkem socializace jedince. Každá sportovní činnost v nemalé míře ovlivňuje volní vlastnosti daného individua, psychický stav a v neposlední řadě i pohled na sebe sama. Fotbalu se věnuji již řadu let jako hráč i trenér. I z tohoto důvodu mě problematika motivace začala velice zajímat. Jsem trenérem mládežnických kategorií ve fotbalovém oddíle TJ Staré Místo. Specializuji se především na sportovní přípravu dětí mladšího školního věku. Uvědomuji si, že v očích svých svěřenců nejsem pouze trenérem či vychovatelem, který je zodpovědný za jejich sekundární socializaci. Pro mnohé z nich se stávám i přirozenou autoritou a vzorem. Uvědomuji si tuto velkou zodpovědnost, která mi byla z mého postavení přidělena, a která se stala zároveň i mojí životní výzvou.

Nejen starost o jejich fyzickou, ale i psychickou stránku jejich osobnosti je úkolem, který mi byl v jejich volném čase svěřen. K této systematické práci však potřebuji jejich zájem a odhodlání. Musím je tedy určitým způsobem motivovat nejen k tomu, aby si fotbal (sport) vybrali jako náplň svého volného času, nýbrž i k tomu, aby fotbal přijali jako nástroj své seberealizace. Seberealizace je mnoha autory považována za hlubší kritérium duševního zdraví. Sám Abraham Maslow vidí seberealizaci jako událost nebo náhlé vzplanutí, v němž se síly osoby stýkají zvláště výkonným a prožitku schopným způsobem, v němž je osoba spíše integrována méně rozptýlena a více otevřena zkušenosti (Rezek, 2008).

V teoretické části práce se zaměřuji na motivaci lidského chování, na systematické souvislosti motivace, rozbor volného času a v neposlední řadě fenoménu nazývanému sport. Na sport se v této bakalářské práci snažím pohlédnout dvěma způsoby a to z pohledu spojení sportu a společnosti a sportu a volného času. Dále se ve své práci zabývám fotbalem, který je masově nejrozšířenějším sportovním odvětvím na celém světě.

Praktická část je zaměřena na sledování motivace chlapců ve fotbalovém oddíle. Cílem této práce je zjistit, jaké jsou nejsilnější motivační faktory, které vedou jedince k tomu, aby si zvolil fotbal za svou volnočasovou aktivitu a následně se tomuto sportu systematicky věnoval i v následujících letech svého života.

I. Teoretická část

1 Motivace

Člověk je tvor, který se často sám sebe ptá proč se v dané situaci zachoval tak, jak se zachoval. Snaží se najít pro své chování určité vysvětlení, které mu dává odpověď na často kladenou otázku „proč“.

Najít odpověď by nám mohla pomoci věda zvaná psychologie. Nepochybně nejdůležitějším úkolem psychologie vždy bylo a bude vysvětlit, proč se lidé chovají tak, jak se chovají. Proč se lidé v identických situacích chovají rozdílně a k vyřešení dané situace používají odlišné vzorce chování. První východisko či vysvětlení může plynout z toho, jak člověk interpretuje situaci, v níž toto chování vykazuje, což je obvykle určováno jeho zkušenostmi. Musíme si však uvědomit, že každé lidské chování má svůj určitý cíl či smysl. Co je tedy cílem, nebo jaké mělo chování individua smysl je předmětem psychologie motivace či motivace chování.

Motivace je jednou ze složek psychické regulace činnosti: zajišťuje fungování učení, aktivizuje kognitivní a motorické systémy k dosahování určitých cílů, tj. podněcuje k chování, které udržuje dynamický růst osobnosti a její vnitřní rovnováhu (Nakonečný, 1996).

„Motivace je souhrn vnitřních i vnějších faktorů, které:

1. Vzbuzují, aktivují, dodávají energii lidskému jednání a prožívání
2. Zaměřují toto jednání a prožívání určitým směrem
3. Řídí jeho průběh, způsob dosahování výsledků
4. Ovlivňují též způsob reagování jedince na své jednání a prožívání, jeho vztahy k ostatním lidem a ke světu.“ (Průcha, 1995, s. 122).

Motivace tedy směřuje k udržování a obnovování určitého optimálního vnitřního stavu spokojenosti, který vyjadřuje interindividuálně odlišné vnitřní a vnější podmínky této spokojenosti (Nakonečný, 1996).

1.1 Motivace lidského chování

Problematikou lidského chování se psychologie zabývá již od svého vzniku a dalo by se říci, že tato problematika je stěžejním tématem této vědní disciplíny. V lidské společnosti je častým jevem, že nás osoba, která nám je blízká překvapí svým chováním. Naši blízcí se často chovají zcela jinak, než bychom předpokládali a jejich chování si často neumíme vysvětlit. Ano, vyznat se v chování druhých je složitá věc. Často však bývá složitější odhalovat zákonitosti chování vlastního.

Chováním člověka se rozumí všechny způsoby a formy jednání, jimiž se člověk projevuje v nejrůznějších činnostech a situacích. Problematika lidského chování je stále ve velké míře neprobádaná oblast. K této problematice existuje řada přístupů, které uplatňují různé výkladové principy. Za všechny jmenujme přístup hédonický, který sleduje lidské chování z pohledu prožívání libosti a nelibosti (Hrabal, 1984).

Mnoho psychologů, kteří se zajímají o problematiku lidského chování je přesvědčeno, že chování člověka je v mnoha ohledech stejné, jako chování u vyšších živočichů. Proto se často základní principy chování zkoumají na zvířatech a následně jsou aplikovány i do lidské sféry. Musíme však podotknout, že i přesto je nutné člověka zkoumat jako zvláštní, od zvířat zcela odlišnou kvalitu. To, co nás od zvířat odlišuje je princip našeho jednání, který je podložen vyššími psychickými procesy (Homola, 1972).

Abychom dokázali poznat a zároveň zhodnotit chování jedince musíme brát na zřetel jeho motivační aspekty. Chování osobnosti je výběrové, neboť právě motivace rozhoduje, jakým způsobem se bude člověk chovat, případně jakým směrem se vydá. Což se samozřejmě týká i výběru volnočasových aktivit.

1.1.1 Motivy

Motivační struktura každého člověka je dosti složitá, neboť zahrnuje soubor motivačních sil vzájemně se ovlivňujících a souvisejících s dalšími aspekty vývoje člověka, mezi které můžeme zařadit jeho zrání, učení, výchovou i sociální začlenění.

Poznání motivů lidského chování nepochybně ztěžuje aspekt toho, že stejné chování několika lidí je zpravidla motivováno odlišnou kombinací motivů. Navíc některé pohnutky si člověk uvědomuje, jiné jen částečně nebo vůbec ne.

Motivy vyjadřují psychologické příčiny či důvody lidského chování, dávají mu psychologický smysl. V psychologii však existují různé významy pojmu motiv. V užším smyslu vyjadřují motivy vědomé záměry či vědomé cíle jednání, v širším smyslu vyjadřují cíle chování vůbec (Nakonečný, 1995).

Motivy vysvětlují , proč má chování člověka určitý směr a probíhá s určitou silou. Tímto vnitřním „proč“ je vždy dosažení nějakého druhu uspokojení. Motivy v tomto směru vystupují jako vnitřní determinanty směru a síly chování (Nakonečný, 1995).

Mezi základní motivy řadíme:

potřeby

zájmy

návyky

cíle

přání

hodnoty

postoje

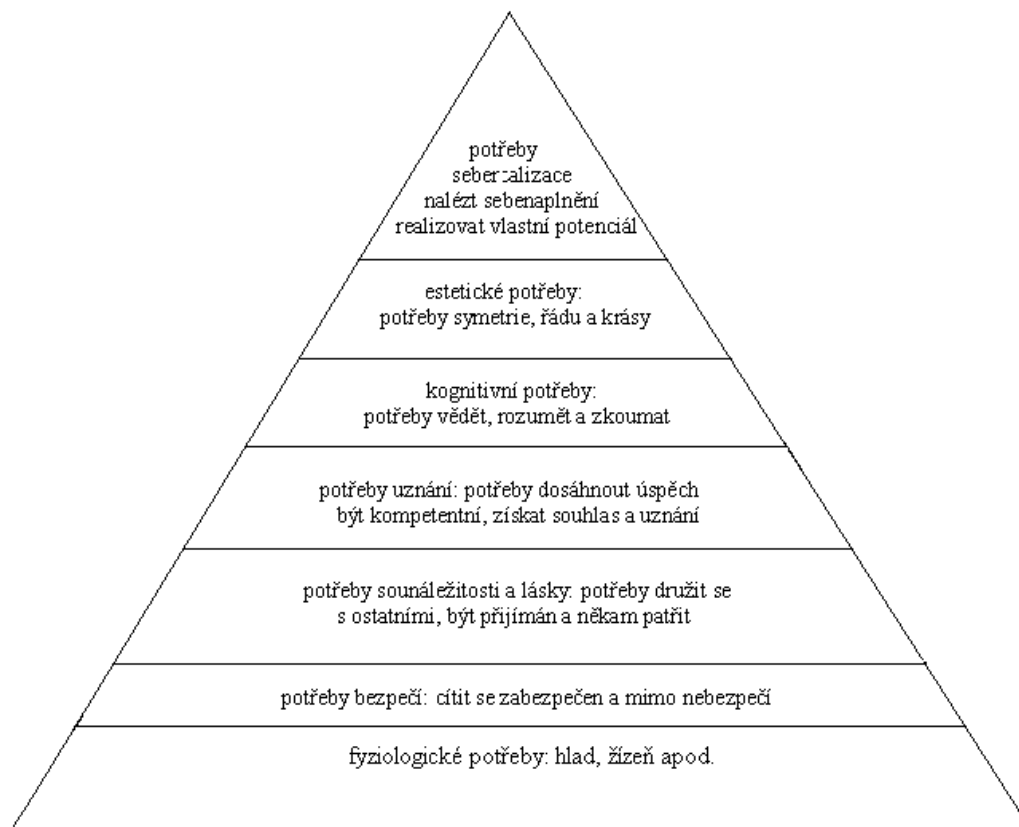
emoce

1.1.2 Potřeby

Za základní formu motivů jsou pokládány potřeby, ostatní formy motivů se z potřeb vyvíjejí. Pojem potřeby má pro pochopení lidského chování klíčový význam. Obecně bývá motivační působení potřeby charakterizováno jako stav odchylovající se od optima tím, že osobnost má něčeho nedostatek nebo naopak nadbytek. Potřeby mají obsah či předmět. Tímto předmětem je však jen zřídka konkrétní objekt. Většinou potřebujeme nějakou vlastnost, kvalitu, která může být obsažena i ve více různých věcech. Potřeby jsou tedy převážně abstraktní (Paulík, 2006).

1.1.3 Hierarchie potřeb

Jednou z nejvýznamnějších osobností psychologie, která se zabývala hierarchií potřeb, byla osoba humanistického psychologa Abrahama Maslowa. Abraham Maslow předpokládal, že existuje hierarchie potřeb stoupající od základních biologických potřeb ke složitějším motivům, které se stávají důležitými pouze tehdy, když jsou uspokojeny základní potřeby. Pouze, když lze základní potřeby snadno a efektivně uspokojit, bude mít jedinec čas a sílu věnovat se estetickým a intelektuálním zájmům (Atkinson , 2003).

Maslowova hierarchie potřeb

V souvislosti s odlišením základních (fyzilogických a sociálních) a vyšších potřeb (seberealizace) rozlišuje Maslow i dva rozlišné vzorce uspokojování. Uspokojování základních potřeb probíhá na bázi jejich redukce (redukce hladu nasycením). Uspokojování potřeb vyšších, které Maslow nazval metapotřeby (seberealizace) se děje za pomoci indukce motivačního stavu. Což tedy znamená, že tyto metapotřeby se stávají

fakticky neuspokojitelné a jejich motivační vliv je trvalý. Tento trvalý motivační vliv je charakteristický pro zájmy (Nakonečný, 1995).

1.1.4 Zájmy

Jednotná definice zájmu v dnešní psychologii neexistuje. Nejčastěji je zájem definován jako činnost, za niž je člověk ochoten vynakládat finanční prostředky, úsilí a v převážné míře i čas. Zájem o určitou věc, v našem případě je to fotbal a jeho emotivní podtext, je zprostředkován osobnostní sférou potřeb každého člověka. Čím více se ve vývoji jedince fixují způsoby uspokojování potřeb a upevňuje se vztah mezi potřebami a konkrétními incentivami¹ spolu s vyhraňováním funkčních potřeb, tím stálější jsou zájmy jedince. To tedy znamená, že dominující potřeba nám určuje charakter zájmového zaměření. Protože však jsou zájmy fixovány na dané incentive, může tento zájem představovat uspokojení jiné konstelace potřeb u různých jedinců. Což tedy znamená, že u jednoho jedince fotbal uspokojí oblast sociálních potřeb tj. touhu po přátelství, komunikaci atd. a u druhého jedince se prostřednictvím fotbalu uspokojí potřeba např. fyzického vybití (Hrabal, 1984).

1.1.5 Incentivy

Jak jsem již naznačil v předešlém odstavci důležitou součástí potřeb jsou tzv. incentive. Incentivy jsou vnější podněty, události a jevy, které mají schopnost aktivovat a zároveň i uspokojit potřeby člověka. Incentivy můžeme rozdělit na incentive pozitivní a incentive negativní. Mezi nejvýznamnější incentive v lidském životě, výchově a vzdělávání patří odměny a tresty, které mají v daném kontextu nezastupitelné místo z toho důvodu, že jsou schopny aktivovat více potřeb současně (Hrabal, 1984).

1.2 Emoce

Člověk je ve svém každodenním životě zavelen přehršími pocity, které aktivují a zaměřují jeho chování v dané situaci. To samé platí i pro volnočasové aktivity, sport i fotbal. Nejzákladnější pocity, které prožíváme zahrnují nejen motivy jako je hlad, ale také

¹ Incentivy: hmotné i nehmotné stimulační pobídky, které vyvolávají nebo zesilují motivaci.

emoce mezi něž řadíme např. radost a vztek. Právě radost a vztek patří ve fotbale k základním emocím, které v nemalé míře ovlivňují, nejen sportovní výkon daných jedinců. Pohled na spojení emocí vůči dynamice lidského chování a jejich vztahu k motivaci není jednotný. Jedním z hledisek je teorie, že emoce mají energizující funkci. Jejich hlavním úkolem je tedy veškerá mobilizace energie v organismu. Tuto teorii označujeme jako teorii aktivační. Podle jiných teorií je emoční kvalita příjemnosti a nepříjemnosti rozhodujícím motivačním kritériem (Homola, 1972).

1.2.1 Intenzita a diferenciacie emocí

Emoce, jak jsme již naznačili, usměřňují naše chování a jsou důležitým aspektem v rámci našeho rozhodování. Mnoho dětí, které se poprvé setkají s fotbalem a zakusí hořkost porážky, ztratí o tento sport zájem. Při prožívání nějaké události interpretujeme tuto situaci s ohledem na naše osobní cíle. To tedy koreluje i s naším příkladem prvotního fotbalového neúspěchu. Pocity (emoce), které tato situace může vyvolat (smutek, strach), mohou zcela jednoznačně ovlivnit jedince v rozhodování, zda u fotbalu setrvat či nikoli. Důsledek prohry či pocit déle trvajících neúspěchu může v některých případech vyvolat až znechucení k dané aktivitě. Emoce jsou v dané míře zasazeny do celkové reakce organismu, mohou signalizovat určité chování a v tomto smyslu jsou obsaženy v motivaci. Rozhodující však je, že se emoce v motivačním jednání nevyskytují vždy, že jimi není celá motivace vyčerpána (Homola, 1972).

1.3 Sociálně motivované chování

Člověk jako jedinec má širokou škálu sociálních potřeb. Některé tyto potřeby jsou vrozené a jiné se formují až v průběhu života. V každém lidském chování se uplatňují sociální determinace, neboť sociální vztažnost člověka je jeho podstatnou charakteristikou. Za sociálně motivované chování se považuje takové chování či jednání, které má konkrétní sociální cíl např. sdružování a komunikace (Nakonečný, 1996). Jelikož je fotbal kolektivním sportem hraje sdružování a komunikace v tomto odvětví významnou roli.

Prvotní sociální potřeby se u dítěte vytvářejí již na počátku jeho života a jsou vázány na bezprostředně blízké osoby v jeho okolí – matka, otec aj. S postupným začleňováním do dětského kolektivu se u dítěte vytvářejí tzv. sekundární socializační potřeby. Mezi nejvýznamnější potřebu patří potřeba sociálního kontaktu. Člověk má tendenci se sdružovat do skupin, neboť již přítomnost jiné osoby je zdrojem určitého uspokojení (Nakonečný, 1996).

Jak jsme již naznačili fotbal je kolektivním sportem, při kterém dochází k interakci mnoha osob. Dochází tak k vytvoření sociální skupiny. Každá sociální skupina vzniká při interakci dvou a více osob. Z hlediska motivace je skupina důsledkem k uspokojování potřeb jedince . V dané skupině jedinec uspokojuje mnoho svých individuálních potřeb právě prostřednictvím spolupráce s ostatními členy skupiny .

1.3.1 Skupinové cíle

Základem soudržnosti každé sociální skupiny je vzájemná přitažlivost jejích členů. Z hlediska motivace lze skupinu považovat za soudržnou tehdy, pokud vynaloží společné úsilí, které vede k jednotnému cíli. Je však nutné si uvědomit, že jedinec do dané skupiny vstupuje a má řadu motivů, které nejsou totožné s jejími cíli. Dalo by se tedy říci, že cíl skupiny je tvořen součtem jednotlivých individuálních cílů každého jedince. Toto tvrzení však není pravdivé. Společný cíl, o který skupina usiluje, je cílem skupiny jako celku. Proto bývá často velký problém spojit vzájemné cíle skupiny a individuální cíle jejích členů. S touto problematikou úzce souvisí pojem „cíl pro skupinu“ , což je cíl, který jedinec připsal dané skupině. Cíl pro skupinu bývá ovlivněn motivy členů a jejich dojemem pravděpodobnosti, že cíle bude dosaženo. Z celkového pohledu tedy není možné cíl skupiny chápat jako spojení cílů jednotlivých členů. Vzájemná souvislost mezi skupinovými cíli a individuálními motivy jedince je v tom, že každý člen se snaží, aby skupinový cíl byl v souladu s jeho vlastními motivy. Nejdůležitějším faktorem však zůstává, aby dosažené cíle skupiny byly úzce spjaty s osobní motivací jednotlivých členů (Homola, 1974).

Pokud však nedochází k uspokojení individuálních cílů (motivů) prostřednictvím skupinové dynamiky, jedinec je často nucen své cíle uspokojovat ve skupině jiné a tudíž dochází k opuštění stávající skupiny. Proto mnoho dětí, které si zvolí fotbal jako svoji

prvotní sportovní činnost, mnohdy odchází do jiných sportovních oddílů a vybírají si odlišné sportovní aktivity pro uspokojení svých cílů.

1.4 Sportovní motivace

V předešlých kapitolách této práce jsme se zaměřili na všeobecné poznatky o motivaci lidského chování. Tyto poznatky nám pomohly odtajnit určitá úskalí, která usměrňují jednání individua k dosažení a uspokojení jeho potřeb. Stále častěji se zde začala objevovat tematika sportovního odvětví, konkrétně fotbalu. Při výběru fotbalu jako své volnočasové aktivity, hraje motivace jedince důležitou roli. Konkrétně se zde bavíme o motivaci sportovní.

1.4.1 Motivační struktura sportovce

Každý sportovec je ve své sportovní činnosti ovlivněn řadou motivačních seskupení, která se mohou navzájem překrývat či být vzájemně protichůdná. Motivační struktura každého sportovce je velmi složitá a proměnlivá, neboť úzce souvisí s osobností sportovce, a podléhá i jejímu určitému vývoji. „Hlavním vlivem, určujícím vývoj motivační struktury sportovce je kromě věku i jeho výkonnost“ (Slepička, 2006, s. 72). Oblast sportovní motivace lze vysvětlit jako „ široké spektrum motivační struktury sportovních pohybových aktivit zahrnujících zejména přirozenou potřebu pohybu, zdravotní prevenci a individuální seberealizaci“ (Sekot, 2003, s.186).

V hodně cílenou motivací se u dětí upevňuje kladný postoj jak ke sportu tak i k samotnému tréninku. Sportovní příprava dětí se v mnoha aspektech liší od sportovní přípravy dospělých. Sportovní motivace či motivace souhrnně se u dětí mladšího školního věku pohybuje ve dvou základních rovinách. První je tzv. „rovina prožitková“, ve které jde hlavně o legraci, hru, zážitek, potažmo vzpomínky na tyto aktivity. V druhé rovině sportovní motivace u dětí mladšího školního věku se převážně jedná o to být úspěšný. V této rovině jde především o srovnávání své síly s ostatními a dokázat něco, co ostatní nedokážou. Když to tedy shrneme v dětském věku se motivace projevuje hlavně potřebou pohybu až později se specifikuje a dostává podobu úspěchu a výkonu (Perič, 2004).

Celkový vývoj motivační struktury sportovce lze rozdělit do čtyř oblastí:

1. Generalizace motivační struktury

Toto stádium se vyskytuje na počátku kariéry každého sportovce. Projevuje se menší výběrovostí při volbě sportovní činnosti a různorodostí zájmů. Při volbě sportovní aktivity se mladý sportovec řídí převážně vnějšími podněty (např. kamarádi, místo, kde se sport provádí) a libostí prožitků. Můžeme tedy říci, že při splnění těchto podmínek je mladému sportovci v celku lhostejné, jaký sport provozuje.

2. Diferenciace motivační struktury

V tomto stádiu už sportovec diferencuje svůj postoj ke sportovním činnostem. Selektace probíhá v závislosti na úspěchu či neúspěchu v daném sportovním odvětví. Poprvé se zde objevují prvky seberealizačního chování, které se promítají do libostního uspokojení. Libost samozřejmě nemizí, ale začíná být komplementární s pocitem úspěchu. Úspěchy ve sportovní činnosti jsou základem pro vytvoření relativně trvalé motivace v konkrétní sportovní činnosti.

3. Stabilizace motivační struktury

Toto stádium je považováno za kulminační ve vývoji motivační struktury. Libost ze sportovní činnosti je v tomto stádiu odsunuta do pozadí. Do popředí zájmu se začínají dostávat převážně cíle osobní jako např. vítězství, rekordy, pocty, sláva a v neposlední řadě i finance. Stabilizace sportovce v daném odvětví spočívá především ve zkušenostech, znalostech fyzických i psychických možností a racionálním vztahu ke své sportovní činnosti.

4. Involuce motivační struktury

V tomto stádiu dochází k přeskupování motivační struktury, která souvisí s dosažením výkonnostního maxima sportovce v daném sportu. Sportovec se již tolik nevěnuje sportu za účelem dosažení maximálního výkonu, nýbrž se sportu věnuje čistě pro danou aktivitu samu. Dalo by se říci, že se v tomto stádiu sportovec opět vrací k libosti,

kteřou sportovní činnost přináší a zároveň opouští sféru seberealizačních motivů (Slepíčka, 2006).

1.5 Aspirace

Při dosažení stabilizační motivační struktury se sportovec rozhoduje pro jeden konkrétní sport, kterému se systematicky a cílevědomě věnuje. Ve známé a poměrně vyzkoušené činnosti má sportovec poměrně přesné nároky na svůj následný výkon. Dochází tedy k určitému sebehodnocení, které nazýváme aspirační úroveň.

„ Aspirace jsou očekávání vztažená k úrovni dosahovaných výsledků. Obdobným pojmem je ctižádost čili tendence ve stanovení výkonových cílů projevujících se snahou vynikat někdy i za každou cenu“ (Paulík, 2006, s. 37).

Aspirační úroveň a její naplnění či nenaplnění má celkový vliv na prožívání úspěchu či neúspěchu sportovce. Aspirace člověka je jeho vizitkou či odrazem kompetencí a motivace v dané oblasti. Což znamená, že u jednoho jedince mohou být aspirace vysoké ve sportovní činnosti a u druhého jedince může aspirace dosahovat maxima např. v činnosti umělecké (Slepíčka, 2006).

Silným motivačním faktorem ve sportovní činnosti je pravidelné dosahování úspěchu. V tomto případě se sportovec věnuje své činnosti s větším odhodláním a snadno tak dochází k návyku v daném sportovním odvětví. Řetěz po sobě jdoucích úspěchů však v sobě také skrývá určitá úskalí. Cena za úspěch je často u sportovce zaplácena frustrací. Síle návyku na úspěch je nepřímě úměrná intenzitě prožitku nečekaného neúspěchu. Tento jev bývá velmi častý u úspěšných sportovců, kteří přecházejí ze žákovských kategorií do dorosteneckých soutěží, kde již tolik nevynikají z důvodů větší konkurence. Frustrace u těchto mladých sportovců může způsobit problémy z motivací, které mohou vyústit až ve ztrátu zájmu o sportovní aktivity vůbec (Slepíčka, 2006).

1.6 Výkonová motivace

Každý z nás by si ve svém životě přál být úspěšný a dosahovat těch nejlepších výsledků a výkonů nejen ve sportovní oblasti. Hranice úspěchu či neúspěchu je však dána

silou motivu výkonu, který má každý jedinec naprosto jiný. Výkonová motivace je tedy dána či vyjádřena poměrem touhy po úspěchu ke strachu z neúspěchu. Takže čím je strach jedince větší, tím je motiv výkonu slabší. S přihlédnutím k této teorii pak můžeme konstatovat, že dochází k vytvoření dvou typů lidí s ohledem na motiv jejich výkonu. První typ takové osobnosti je orientovaný na dosahování úspěchu, druhým typem je člověk orientovaný na vyhýbání se neúspěchu (Nakonečný, 1996).

Tato teorie se také vztahuje k výkonové motivaci ve sportovních aktivitách. I zde je výkonová motivace rozdílem tendencí mezi dosáhnutím úspěchu a vyhnutím se neúspěchu. Sportovci se silnějším motivem dosáhnout úspěchu jsou nejvíce motivováni v situaci, kdy výsledek sportovní aktivity je značně nejistý. Oproti tomu sportovci, kteří mají velmi silnou potřebu vyhnout se selhání, budou v případě negativní motivace preferovat činnosti buď velmi lehké nebo naopak velmi obtížné (Slepíčka, 2006).

Důležitým aspektem motivu výkonu je i minulé zkušenost jedince, která převážně souvisí se způsobem výchovy v rodině. Zde se silný motiv výkonu utváří pomocí v časném vedení dítěte k samostatnosti a důmyslným systémem odměňování za úspěšně vykonané činnosti. Všechny tyto okolnosti vedou v pozdějším věku dítěte k tomu, že se výkon stává sebezpečňujícím systémem, který se následně u těchto jedinců, transformuje na charakter výzvy (Nakonečný, 1996).

Děti, které vyrůstaly v rodině, kde se naopak nekladl zvýšený důraz na sledování a oceňování dobrého výkonu a zejména pak u dětí, u nichž se jejich blízké okolí více zaměřovalo na neúspěchy a jejich kritiku, mívají potřebu úspěšného výkonu nižší. Často se u těchto dětí vytváří i záměrná potřeba vyhnout se neúspěchu. Tento jev je prakticky podmíněn právě negativními zkušenostmi dítěte, které byly navozeny postojem v jeho nejbližším okolí (Helus, 1979).

Pokud si jedinec zvolí sportovní činnost (fotbal) jako náplň svého volného času a této aktivitě se věnuje, dá se předpokládat, že jeho potřeba velkého výkonu je vyšší než u ostatní populace. Důkladná znalost potřeby velkého výkonu nám umožňuje z velké části ovlivňovat motivační strukturu sportovců a dává nám možnosti i ke korekci jejich hodnotového schématu (Slepíčka, 2006).

1.6.1 Kauzální atribuce

Mimořádně silným motivačním faktorem ve sportovních aktivitách se u dnešních sportovců stává tzv. po výkonová analýza. Sportovec se v této zpětnovazební analýze, ohlíží za svým posledním výkonem a snaží se odhalit zákonitosti svého úspěchu či neúspěchu. Tato po výkonová analýza se nazývá kauzální atribuce. Příčinné vazby, které sportovec zpětně svému výkonu přisoudí, mají posléze velký motivační význam pro další působení sportovce v daném odvětví. Každý jedinec si však své příčiny úspěchu, neúspěchu vysvětluje rozdílně, neboť je zde mnoho odlišných faktorů, které výkon sportovce ovlivňují. Následně pak může nastat situace, kdy neúspěch může pro jednoho člověka být motivující k vynaložení většího úsilí a naopak u druhého jedince se tato situace stává spíše demotivující, neboť vede ke ztrátě snahy a úsilí (Hrabal, 1984).

Kauzální atribuce má své zákonitosti a příčiny. Jak jsme již naznačili na výkon jedince má vliv mnoho faktorů (kritérií), které sportovci přisuzují svým výkonům. Tyto kritéria se posuzují z pohledu lokalizace příčiny, která může být buď vnější (náhoda) a nebo vnitřní (úsilí). Dalším a neméně důležitým kritériem příčin je jejich třídění na krátkodobé a stálé. Pro pozitivní pocit ze svého výkonu by měl sportovec využívat zákonitosti kauzální atribuce z pohledu vnitřní stálé příčiny, což tedy znamená věřit ve svoje schopnosti a být sebevědomí. Toto by měl sportovec používat po úspěšném výkonu ve svém sportovním odvětví. Naopak při pocitu neúspěchu by měl sportovec hledat příčiny ve vnějších zákonitostech např. neměl jsem dnes štěstí (Slepíčka, 2006).

V životě sportovce jsou však osoby, které do jeho procesu kauzální atribuce mohou svým pozitivním či negativním hodnocením vstupovat. Jedná se v převážném případě o přátele, trenéry a fanoušky.

1.6.2 Pozitivní motivace

Jelikož se ve fotbalovém prostředí pohybují v pozici aktivního hráče, ale i v pozici trenéra, jsem si zcela vědom síly pozitivní motivace. Z pozice trenéra si uvědomuji, jakou moc má moje pozitivní hodnocení svěřenců i po neúspěšném zápase. Mým úkolem je v takovéto situaci rozvíjet zdravé sebevědomí sportovců. Děti by se měly naučit vyhrávat, ale zároveň by měly také umět přijmout prohru. Nejsilnější pozitivní motivací je ve sportovních aktivitách bezesporu motiv vítězství. V případě, kdy však budou prohraná

utkáni přesahovat utkání vítězná je potřeba udržet motivaci dětí jiným způsobem. V tuto chvíli by měl trenér použít motivační hesla a bojové pokřiky. Vzájemné povzbuzování mezi členy sportovního oddílu utváří v jednotlivcích pocit soudržnosti a víru ve společný cíl. U dětí mladšího školního věku je vhodnější sportovní výkony a dovednosti spíše chválit než kritizovat. Negativní kritika nebývá v začátcích sportovní kariéry u mladých sportovců kladně přijímána, čímž se stává kontraproduktivní, tedy demotivující. Psychická stránka právě začínajících sportovců bývá značně křehká a nesprávně zvolenou kritikou můžeme jedince od sportu snadno odradit.

1.6.3 Negativní motivace

Proto, aby se sportovec ve svém odvětví rozvíjel a zlepšoval a tím pádem docházelo i k uspokojení seberealizačních potřeb je zapotřebí, aby sportovci byla dodávána zpětná vazba, která slouží ke korekci chyb. Pokud jsme již donuceni kritizovat je nepsaným pravidlem sdělit sportovci nejprve to pozitivní, co jsme na jeho výkonu shledali. Důležitým aspektem dobré zpětné vazby je konkrétnost informace toho, co se sportovci nepovedlo. Velkou chybou se často stává, že trenér přistupuje k frázím „ všechno bylo špatně, ty jsi nemožný“ takto podaná zpětná vazba snižuje sebevědomí sportovců a může vyvolat až pocity frustrace (Perič, 2004).

1.7 Principy psychologické přípravy sportovce

Každá sportovní činnost sebou přináší nejen fyzické zatížení, ale v nemalé míře i zatížení psychické. Setkáváme se sportovci, kteří v tréninku vykazují výborné výsledky, ale v soutěžním utkání je jejich výkonnost podstatně nižší. Této situace si je sportovec často vědom, ale nedokáže na danou situaci žádnými prostředky reagovat. Není spokojen a jeho sebevědomí se zápas od zápasu snižuje. To může v krajních případech vést až k zavržení sportovní činnosti.

Proto je proces psychologické přípravy významným činitelem k budování trvalého zájmu ve sportovních aktivitách. Cílem psychologické přípravy je za pomoci psychologických poznatků zvýšit účinnost složek sportovní přípravy a stabilizovat výkonnost sportovce na hranici natrénované kapacity. Což by mělo mít za následek, že sportovec podá v soutěžním utkání takový výkon, na který je trénován (Slepíčka, 2006).

K tomu, aby byla psychologická příprava úspěšná je důležité paralyzovat na minimum působení negativních psychogenních vlivů (únava, monotónnost, nechuť apod.). Zároveň však musí docházet k pozitivnímu ovlivňování psychiky sportovců s ohledem na dosažení vysoké sportovní výkonnosti.

Psychologická příprava sportovce má buď dlouhodobý nebo krátkodobý charakter. Dlouhodobá psychologická příprava bývá součástí každého tréninku a zahrnuje všeobecné zákonitosti. Jejím hlavním úkolem je formování osobnosti a zkvalitnění výkonnosti sportovce. Krátkodobá psychologická příprava má sportovce připravit na jeden konkrétní závod a to v omezeném časovém úseku. Správné načasování krátkodobé psychologické přípravy bývá u sportovců často základním odrazovým můstkem k vítěznému zvládnutí závodu (Dovalil, 2002).

2 Volný čas

Asi každý z nás by na otázku, co je volný čas dokázal vytvořit svoji vlastní definici. Vnímání volného času opravdu záleží na individuálním vnímání a přístupu každého z nás. Existují však definice, které nám volný čas přesně formulují a definují.

Volný čas je možno chápat či formulovat jako “opak nutné práce a povinností, dobu, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění „(Pávková, 1999, s. 15).

Pojem volného času je spojen převážně se „západní“ kulturou, která je reprezentována evropským a severoamerickým způsobem života. Volný čas je v dnešní době považován za významnou charakteristiku moderní industriální společnosti. Nárůst volného času v dnešní době je spojován s rozvojem hospodářství a převážně s technickým pokrokem, který přinesl úsporu práce a to nejen v zaměstnání, ale i v domácnostech (Slepíčková, 2000).

Co si tedy vlastně představit pod pojmem volný čas? Pod pojem volný čas se běžně zahrnuje:

Odpočinek

Rekreace

Zábava

Zájmové činnost

Dobrovolné vzdělávání

Dobrovolná společensky prospěšná činnost

Mylná představa dnešní společnosti však do volného času řadí i čas, který mládež stráví vyučováním a činnostmi s tím spojenými. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka tj. jídlo, spánek atd. Je však nutné podotknout, že někdy si daný jedinec z těchto činností vytvoří svůj vlastní koníček, což je charakteristické např. ve vztahu k přípravě a konzumaci jídla (Pávková, 1999).

V dnešní době je spousta dětí, mladých lidí, kteří neumějí svůj volný čas efektivně využít. Místo toho, aby jim volný čas přinášel uspokojení a pomáhal k regeneraci organismu od pracovního, studijního stresu, je pro tuto generaci volný čas spíše zátěží. Proto patří mimoškolní pedagogika (pedagogika volného času) mezi významnou oblast výchovného působení. Pomáhá jedinci k racionálnímu využití volného času, pomáhá formovat hodnotové zájmy, uspokojovat a kultivovat významné lidské potřeby a rozvíjet specifické schopnosti. Pedagogika volného času se tedy z velké části podílí na formování osobnosti daných jedinců.

2.1 Vztah dětí k volnému času

Dnešní doba plná technických vymožeností umožňuje dětem efektivněji využívat jejich volný čas. Střediska, sportovní areály, fotbalová hřiště jsou dnes perfektně vybavena a nabízejí svým účastníkům mnoho možností jak využít volný čas. Na pojetí a trávení volného času dětí a mládeže má kromě těchto objektivních podmínek vliv také vztah a kladný přístup účastníka k jeho aktivitám, institucím nebo jeho oddílu. Proto je velice důležité, aby tento kladný vztah měli i organizátoři, trenéři, kteří mezi mladými lidmi nebo dětmi působí. Stejně jako děti tak i jejich vedoucí či trenéři jsou společnou aktivitou motivováni a vzájemně se podílejí na její organizaci a konečném výsledku. I přesto se však tyto dvě skupiny od sebe liší. Děti a mladí lidé si prostřednictvím volnočasových aktivit osvojují nový obsah a získávají nové sociální zkušenosti. Dospělí, kteří jsou za tuto

činnost odpovědní, jim v tom pomáhají právě díky volnočasovým aktivitám. Jejich výchovná a lidská zkušenost však nevede jen k obohacení jejich svěřenců, nýbrž i k jejich vlastnímu obohacení. V dnešní době jsou mladí lidé vedeni k tomu, aby se svůj volný čas naučili zvládat, cílevědomě a smysluplně využívat ke svému rozvoji, ale i k rozvoji celé společnosti. Přesto jsou dnes děti, jejichž životní podmínky se staly složitějšími a řešení problémů jejich volného času se stalo obtížnějším (Hofbauer, 2004).

Jak již bylo v této práci naznačeno mnohokrát, sportovní volnočasové aktivity patří k nejvýznamněji zastoupeným činnostem ve volném čase dětí a mládeže. Proto se v následujících kapitolách této práce budu věnovat sportu a jeho socializačnímu působení na rozvoj osobnosti.

2.2 Sport

Sport se v dnešní době stává fenoménem, který ovlivňuje celosvětové dění. Jeho vliv se projevuje v mnoha oblastech, zasahuje do politického dění a spojuje národy. Sport se také stal výhodným obchodem, ve kterém se točí nemalé peníze. Pomalu se však ztrácí jeden z hlavních aspektů tohoto fenoménu. Sport je a stále bude jedním z hlavních výchovných prostředků ve volném čase dětí a mládeže.

Sport je již přímo či nepřímo osudově provázán s kulturní ideologií dané společnosti. Stejně jako volný čas tak i sport prošel mnoha změnami, které souvisejí se změnami společnosti. Dnešní společnost je ovlivněna převážně rostoucí globalizací a individualizací. Globalizace ve sportu je především zastoupena množstvím nových sportovních disciplín, které sebou přinášejí i globalizaci různorodých problémů, se kterými se sport současně musí potýkat. Mezi ty největší a nejrozšířenější se v dnešní době řadí problematika spojená s dopingem (Slepíčková, 2000).

Vývoj společnosti (v hospodářství, v technice) zapříčinil, že se na sport začalo nahlížet z zcela odlišným způsobem. Za hlavní důvod této změny lze považovat to, že početná část populace, která se věnovala sportovním činnostem si uvědomila, že výkon není hlavním ani jediným cílem ve sportovním odvětví. Sport se tak stal zábavou a napomáhal k vytvoření přátelských kontaktů s ostatními lidmi, čímž ovšem začal stále více zasahovat do osobní sféry sportovců.

2.2.1 Definice sportu

Jednotná definice sportu, stejně jako i u jiných pojmů neexistuje. V současné době jsou ve světě užívány dva přístupy, které nám tento pojem definují. První přístup se v definici sportu opírá o koncepci hry, soutěže a výkonu. Druhý přístup se na sport dívá z mnohem širšího pohledu a to z pohledu zábavy, rekreace a cvičení (Slepičková, 2000).

A. Sekot (2003, s. 186) definuje sport jako „ institucionalizovanou pohybovou aktivitu vyžadující systematické fyzické úsilí účastníků motivovaných zvýšením celkové kondice, osobním prožitkem či cíleným výsledkem nebo výkonem.“

I přesto, že neexistuje jednotná definice tohoto pojmu můžeme za stěžejní považovat definici, která vznikla v roce 1992 a byla přijata zástupci evropských zemí, kteří se podíleli na vytvoření Evropské charty sportu. Prostřednictvím charty je sport definován takto: „Sportem se rozumí všechny formy pohybové činnosti, které ať již prostřednictvím organizované účasti či nikoli, si kladou za cíl projevení či zdokonalení tělesné a psychické kondice, rozvoj společenských vztahů nebo dosažení výsledků v soutěžích na všech úrovních.“ (Slepičková, 2000, s. 22).

2.2.2 Struktura sportu podle motivace

Sport se stal prostředím, kde děti, mládež, ale i dospělá populace má možnosti naplnit své cíle, hodnoty, které jsou jim blízké, a které preferují. Výběr takovéto sportovní aktivity, která dokáže jedince naplnit, vychází z motivace pro jeho provozování a lze ji rozdělit do několika skupin. V dnešní době má každý z nás mnoho možností jak v rámci sportovních aktivit efektivně vyplnit volný čas, který máme k dispozici. Je jen na nás jakým směrem povedou naše kroky a jakými okolnostmi se necháme ovlivnit.

Elitní sport

Elitní sport se u nás často nahrazuje synonymem sport vrcholový respektive sport profesionální. Vrcholový sport ve své podstatě překračuje hranice volného času a to z několika důvodů. Dominantními motivy se zde stávají peníze, prestiž, sociální postavení či dosažení absolutně maximálního výkonu. Toto jsou motivy, které se v zájmových sportovních činnostech dětí neobjevují, alespoň ne v tak v hojné míře.

Soutěžní klubový sport

Pokud se děti sportovní aktivitě systematicky věnují delší období, tak se většinou stávají členy určitého klubu či oddílu. Zde se projevuje směs motivů od vzrušení ze soutěže, přes snahy po osobním maximálním výkonu, až po potřeba relaxace a sociálních kontaktů. Tyto potřeby a motivy se ve velké míře uplatňují i ve fotbalových oddílech.

Rekreační sport

Rekreační sport je specifický tím, že často není vázán na žádnou organizaci, ale to neznamená, že rekreačním sportem se v soukromém sektoru nezabývají žádné oddíly či kluby. Dominantními motivy u tohoto sportu jsou: relaxace, zdraví a společenské kontakty.

Rizikový a dobrodružný sport

Tento druh sportovního odvětví se v převážné míře soustřeďuje do sféry komerční. I proto jsou tyto sporty často finančně velmi nákladné a to nejen z důvodu materiálního vybavení, ale i z důvodu prostředí, ve kterém se tyto sporty provádějí. Mezi tyto sporty řadíme např. parašutismus, vysokohorské expedice, rafting aj. Ústředními motivy se v tomto odvětví stává touha po dobrodružství a napětí.

2.2.3 Podstata sportovní přípravy dětí

Každý z nás si přejeme vynikat v oblasti, které věnujeme čas a úsilí. Nejinak tomu je i u sportovních aktivit. Abychom v daném odvětví (fotbal, tenis aj.) mohli dosahovat kvalitních výkonů je zapotřebí na sobě systematicky pracovat a věnovat přípravě čas a úsilí. Úspěch a uznání patří mezi nejsilnější motivační stimuly ve sportu. U dětí se tento motivační prvek začíná projevovat až později, ale vlivem médií, které každý den chrlí informace o slávě a úspěchu různých sportovců, se tyto motivační stimuly stávají v životě dětí stále více dominantnějšími. Děti se chtějí vyrovnat svým sportovním vzorům a proto si vybírají stejné sportovní disciplíny a v mnohém se snaží své vzory napodobit. Základem však u dětí mladšího školního věku bývá radost z pohybu a potřeba sociálních kontaktů. K tomu, abychom mladého sportovce u sportu udrželi je nutné znát zákonitosti sportovní činnosti v dětském věku. Trenér, vedoucí musí vědět jaký je smysl sportovní činnosti v dětském věku, co a jak trénovat a jakou zátěž může v tomto věku svým svěřencům naordinovat. Je nutné si uvědomit, že děti nejsou „malí dospělí“ , že jejich sportovní

činnost není orientovaná na výkon, nýbrž na rozvoj motoriky a základních schopností. Správné by také mělo být vhodné načasování tréninku, abychom dítě netrápili nároky, které nemůže vzhledem ke svému věku splnit.

2.2.4 Děti ve sportu

Sportovní kluby, které si ve své sportovní koncepci a filosofii uvědomují, že celá budoucnost sportu jako takového stojí a padá na výchově mladých sportovců, kráčí tím správným směrem a nemusejí mít strach o budoucnost svého klubu a sportovního odvětví vůbec. Správné vedení mládežnických oddílů a systematická práce s mládeží je tedy hlavním vodítkem k úspěchu, jak vytvořit silné zázemí klubu pro začínající sportovce. Pokud budou mladí sportovci již od svých prvních krůčků cítit podporu, uznání a respekt vypracují si ke klubu, ve kterém působí kladný vztah, který může být rozhodující v jejich setrvání u sportovní činnosti. Trenér na své svěřence působí převážně v době sportovního tréninku a tím má možnost v dětech budovat kladný vztah nejen k fotbalu, ale ke sportu jako takovému. Řízení sportovního tréninku se chápe jako vědomé, racionální a zdůvodněné zasahování do sportovní činnosti jedince. Jedná se o proces sociálně psychologický, v němž dochází k cílenému ovlivňování jednání dětí, k hodnocení, která jsou v převážné míře spojena s kritikou (Dovalil,2002). Rozdílnost mezi vedením dospělých a jejich sportovní přípravou a sportovní přípravou dětí jsme již naznačili v průběhu této práce. U dětí bychom se opravdu neměli zaměřovat na výkon a tvrdou fyzickou připravenost. Jestliže nechceme děti od sportu odradit musíme si uvědomit, že děti si potřebují především hrát a bavit se. Trénink by neměl obsahovat pouze nácviky modelových situací, ale měl by být koncipován a zaměřen na radost z pohybu, na radostné zážitky s kamarády, na které budou později vzpomínat po celý život. Proto je důležité, aby trenér či vedoucí byl vzdělán v celé řadě oborů jako např. v pedagogice, psychologii sportu, anatomii a fyziologii atd. všechny tyto poznatky z těchto oborů pak napomáhají nejen k vypěstování trvalé motivace a kladného přístupu jedince k fotbalu (sportu), ale napomáhají trenérovi i k tomu, aby ze svých svěřenců vychoval „člověka“ v tom nejlepším slova smyslu (Perič, 2004).

V neposlední řadě by si měly děti uvědomit, a to již v brzkém věku, že sportovní aktivity v sobě skrývají i jiná pozitiva než je radost z pohybu a navazování sociálních

kontaktů. Pozitivní psychické účinky ze sportovní činnosti, se u dětí projevují mnohem dříve než zlepšení jejich fyzického stavu. Mladší školní věk je typické období, kdy si děti ještě z celá neuvědomují celková pozitiva ze sportovní činnosti. Tyto kladné účinky sportu, jak v oblasti tělesné tak i duševní můžeme shrnout do následujících bodů:

- zvyšuje se účinnost srdce a plic
- snižuje se riziko srdečně cévních onemocnění
- zvyšuje se svalová síla a vytrvalost
- snižují se problémy se zády
- zlepšuje se vzhled
- napomáhá k udržování správné tělesné hmotnosti
- zlepšují se psychické funkce
- snižuje se působení stresu
- oddalují se procesy stárnutí
- způsobuje přirozenou únavu a uklidnění

Pro některé jedince bývá sport pomocnou silou právě ke zlepšení některých fyzických nedostatků. Velkým problémem dnešní mladé generace je např. obezita. Mnoho lékařů doporučuje rodičům, aby své děti přihlásili do sportovního kroužku, klubu či oddílu a tím mu umožnili přirozenou cestou redukovat jeho nadváhu. V tuto chvíli se potřeba správné tělesné hmotnosti pro tohoto jedince stává jediným motivačním faktorem, který mu otevírá dveře do světa sportu. Jestli to bude jediný motivační prvek k jeho sportovní činnosti, tak dlouho u dané aktivity nevydrží. Proto je důležité takovému jedinci ukázat i jiná pozitiva, která sportovní činnost přináší.

2.2.5 Socializace sportem

Sport se ve společnosti vyvíjí dle určitého kulturního klimatu a je výslednicí sociálně podmíněného směřování, ve kterém se utvářejí vzorce činností a chování jednotlivců. Sport se stává nedílnou a v mnoha případech nezastupitelnou součástí jedince a tedy i společnosti. Stává se nástrojem socializace, pomáhá formovat osobnost, hodnoty i postoje jedince.

Dle Sekota (2003, s. 186) je socializace „ proces osvojování si postojů, hodnot a jednání přiměřeným dané kultuře, je aktivním procesem výchovného , vzdělávacího a sociálního vývoje jedince v procesu osvojování si sociálních rolí a vzájemné interakce s okolním světem“. Socializace však není pouze jednosměrný proces, kdy na jedince působí prostředí, rodina atd. Jedná se o proces interaktivní, kde i samotný jedinec ovlivňuje svým chováním ostatní. V neposlední řadě je důležité vědět, že socializace je proces celoživotní. Mnozí odborníci socializaci rozdělují na primární, která probíhá převážně v rodině a končí kolem třetího roku života dítěte a socializaci sekundární, která trvá po zbytek celého života.

Sociologické pohledy na problematiku socializace jedinců pomocí sportovní činnosti se liší zejména v rovině odlišnosti základních teoretických koncepcí. Je mnoho teorií a modelů, které se touto problematikou zabývají. Osobně se v této bakalářské práci snažím pomocí výzkumu zjistit, jaké jsou nejsilnější motivační stimuly, které vedou jedince k tomu, aby si zvolil fotbal za svou volnočasovou aktivitu. Pomocí zúčastněného pozorování, rozhovorů jsem se pokusil ověřit řadu souvislostí mezi dětmi a jejich vztahem ke sportovní činnosti. S menší nadsázkou by se dalo říci, že jsem se vydal cestou tzv. interakcionalistického modelu. Tento model pomocí kvalitativních metod výzkumu zkoumá vztah společnosti a sportu (Sekot, 2003).

Obecný pohled na problematiku socializace prostřednictvím sportovních aktivit lze rozdělit do čtyř základních dimenzí.

První socializační dimenzí je tzv. společenská identita. Základem se zde stávají hodnoty, normy, symboly a sociální techniky, které jsou prostřednictvím společnosti jedinci prezentovány. Tyto normy, hodnoty se stávají pro jedince závazné a časem by mělo dojít k jejich zvnitřnění. Sport se díky platným pravidlům v jednotlivých sportovních odvětvích stává studnicí hodnot a norem. Často se však stává, že tyto normy, hodnoty bývají odlišné od běžných sociálních předpisů. To může v konečném důsledku vést až k modifikaci hodnotového systému.

Druhá dimenze v rámci socializace jedince se nazývá sebeidentita. V této části socializace jde především o sladění požadavků sociálních rolí s osobností jedince. Sport je prostředí, ve kterém se velmi často může měnit sociální role sportovce. Tato častá změna

sociálních rolí vede k ovlivnění vlastní identity sportovce, která mu následně pomáhá zvládat širokou škálu sociálních rolí nejen ve sportovním prostředí. Velká rozmanitost sociálních rolí mezi sportovci však často vede k jejich konfliktu. Tyto konflikty mohou mít negativní dopad na osobnostní rozvoj a to zejména u intenzivně sportujících dětí. Tyto děti nezvládají vysoké nároky, které z těchto sociálních rolí vyplývají.

Sebeprosazení, to je název třetí dimenze, která reprezentuje vyváženost mezi společenskou identitou sportovce a jeho sebeidentitou. Sebeidentita se zde dá chápat jako určitá nezávislost na společenském prostředí. Jsou situace, ve kterých není zcela vhodné respektovat předepsané normy. Sportovní prostředí je specifické socializační prostředí, které ve své podstatě nabízí flexibilní přístup k sociálním normám. Sama sportovní činnost vyžaduje prvky tvořivého řešení a to jak individuálně, tak i v kooperaci s ostatními.

Ve čtvrté dimenzi socializace dochází k propojení sebepojetí se sociálními závazky jedince. V této socializační dimenzi se zdůrazňuje nutnost vazby sportovce na jeho sociální okolí, což bývá typické právě pro sportovní aktivity. Každý začínající sportovec si musí uvědomit, že bez zvládnutí sociálních norem a respektování sociálních vazeb se ve svém sportovním vývoji neobejde (Perič, 2006).

Při pohledu na problematiku socializace a sportu se musíme zamyslet i nad tím, zda jde o socializaci, která se následně skrze prováděnou sportovní činnost odrazí v běžném společenském životě a nebo se projeví pouze v prostředí sportovních aktivit. Tuto skutečnost může nejvíce ovlivnit trenér či vedoucí sportovního klubu či oddílu. Děti by se měly naučit respektovat, že to, co se naučí ve sportovním oddílu lze praktikovat i ve společenském životě. Jejich chování není pouze jejich vlastní vizitkou, ale i vizitkou klubu, ve kterém působí. Reprezentace klubu nekončí za branami sportovního areálu, jak si mnozí mladí sportovci myslí. Podle jejich chování se následně hodnotí celé vedení klubu, proto by si měli mladí sportovci uvědomit, že špatným chováním neškodí jen sobě a své pověsti, ale i pověsti svých trenérů a spoluhráčů. Socializace ovlivňuje hodnoty, normy, ale i rozhodování jedince. Produktem socializace je osobnost jedince, která je výsledkem jeho sociálních zkušeností. Když tyto zkušenosti ze sportovní činnosti budou pozitivní, což je převážně úkol trenérů, je možné u mladého sportovce vypěstovat trvalý vztah k dané sportovní činnosti.

2.3 Kopaná

Jak jsem již naznačil v samotném úvodu této bakalářské práce působím ve fotbalovém prostředí již mnoho let. Jsem aktivním hráčem, ale i trenérem mládežnických týmů. Kopaná se pro mě stala životním stylem a náplní mého volného času. I já jsem byl kdysi mladý začínající fotbalista, který se k fotbalu dostal hlavně díky iniciativě svých rodičů. Bylo však období, kdy jsem na fotbal zcela zanevřel a začal jsem provozovat zcela odlišný sport. U tohoto sportu jsem však nevydržel déle jak dva měsíce. Tento sport nenaplňoval mé potřeby, nepřinášel mi radost a ani uspokojení. Záhy jsem se ke kopané vrátil a v tomto sportovním odvětví působím až do teď. Dnes již vím, co mě přivedlo zpátky, co mě motivovalo k návratu i k následnému setrvání u tohoto sportu. Za řadu let mého aktivního působení jsem poznal to krásné, co tato hra nabízí, ale i odvrácenou tvář fotbalového prostředí. Dnes trénuji a jsem u výběru mladých začínajících fotbalistů, kteří na fotbalové trávníky zamíří z mnoha různých důvodů. Každý z těchto mladých sportovců má odlišné motivační faktory, představy a cíle, se kterými vstupuje na fotbalovou půdu. Každý z nich chce své potřeby uspokojit bez ohledu na kolektiv. Prvním cílem každého trenéra by tedy mělo být ukázat dětem, že své potřeby mohou uspokojit právě skrze kolektiv. Správný přístup k tréninku, přípravě, ale i k samotným hráčům může vést k vypěstování trvalého vztahu jednotlivců k tomuto sportovnímu odvětví. Je mnoho motivačních stimulů, které může trenér použít k motivaci svých svěřenců. Jde jen o jejich v hodné použití a správné načasování.

2.3.1 Historie kopané

Nejstarší historický záznam o kopané pochází z Číny, ze spisů dynastie Han starých 2000 let. Japonsko, které se stalo pořadajícím zemí MS 2002 se ve své kandidatuře opíralo o čtrnáct století starou hru zvanou kenatt. Tato hra se v průběhu mnoha staletí měnila, ale její podstata, honba za tím, co nazýváme kopací míč, zůstala jednou z nejtrvalejších lidských zábav. Podoba jakou má kopaná dnes se však připisuje jiné zemi. Za kolébku novodobé kopané je považována Velká Británie. Zde je fotbal spojen s každoroční oslavou masopustu. První fotbalová utkání se odehrávala na tržištích za účasti dvou mužstev s pravděpodobně neomezeným počtem hráčů, kteří se pokoušeli vrhnout míč do branky soupeřova týmu. Kopaná se začala masivně rozšiřovat do anglických škol, kde se těšila

velké oblibě studentů. V roce 1349 se Eduard III. pokusil kopanou zakázat neboť se domníval, že angličtí mladíci tráví více času hrou kopané než cvičením lukostřelby a hodu oštěpem. Tyto historické pokusy o potlačení kopané však nebyly úspěšné a kopaná se mezi lidmi stávala stále více populární. Co však této hře stále chybělo byla pevně stanovená pravidla. Těch se kopaná dočkala na konci 20. století. Největší zásluhu na vytvoření pravidel kopané mají univerzity v Oxfordu a Cambridgi, které z téměř bezúčelné hry plné násilí a zuřivosti vytvořili sport, jenž dostal pevná pravidla a řád. Jednotná pravidla byla kladně přijata a jejich podoba se s menšími úpravami zachovala dodnes. Dnes se moderní kopaná hraje na každé straně s počtem jedenácti hráčů na hrací ploše ve tvaru obdélníku. Jediným hráčem, který se smí ve hře dotknout míče rukou je brankář. Ostatní hráči mohou míč uchopit pouze tehdy, když ho vrací do hry z autového vhazování. Rozhodčí je pánem na hřišti a mimo něj mu pomáhají dva asistenti, kteří působí na postraních čarách. Hrací doba jednoho utkání je dvakrát 45 minut. U žákovských kategorií je délka jednoho poločasu 35 minut. Přestávka trvá 15 minut a většinou bývá vyplněna taktickými pokyny trenéra. V každém utkání má trenér možnost na hřiště poslat tři náhradníky. Na konci utkání vyhrává mužstvo, které vstřelilo více gólů než soupeř. Kopaná je hra, která na celém světě oslovila milióny nadšenců. Mezi tyto nadšence se řadím i já sám. Fotbal se stal mojí vášní a věřím, že nejen pro mne .

2.3.2 Činnost fotbalového klubu TJ Staré Místo

Fotbalový klub TJ Staré Místo patří svou tradicí k nejstarším fotbalovým oddílům v okrese Jičín. Dlouhá léta patří ke špičce okresního fotbalu a je líhní talentovaných hráčů, kteří následně odcházejí hrát do vyšších soutěží. Tento klub má propracovanou strategii, ve které se věnuje systematické přípravě začínajících fotbalistů. Já sám jsem jeden článek z tohoto velkého stroje na výchovu mladých sportovců.

Mojí hlavní náplní je starost o sportovce mladšího školního věku. Celkový tréninkový proces je v tomto klubu rozdělen do čtyř základních etap:

- Seznamování se se sportem
- Základní trénink
- Specializovaný trénink
- Vrcholový trénink

Mým prvořadým úkolem u dětí mladšího školního věku je vytvoření všeobecných základů pro herní fotbalové činnosti. Děti se snažím s fotbalem seznámit prostřednictvím všestranných cvičení. Trénink se skládá z velkého množství pohybových dovedností a slouží k rozvoji všestranných pohybových schopností. Tyto aktivity jsou prováděny soutěživou formou a jsou pestré a emocionálně zaměřené. Cílem těchto cvičení je připravit mladé fotbalisty tak, aby byli schopni plnit všechny podmínky tréninku, pravidelně trénovat, znát a dodržovat pravidla, podřizovat se kolektivnímu způsobu tréninku a vystupovat samostatně, aktivně a ukázněně v soutěžních utkáních. Je zbytečné děti v tomto věku zatěžovat taktickými pokyny. Jejich myšlení není na tuto taktickou variantu tréninku dostatečně vyvinuté. I přesto by si děti měly na konci této etapy odnést alespoň ty nejzákladnější taktické dovednosti. Mezi ně řadíme pravidla, obecné zásady sportovního boje (fair play) apod.

Jelikož nepatříme sportovním ani finančním zázemím k těm nejsilnějším klubům, zasahuje moje práce i do druhé etapy tréninkového procesu. Etapa základního tréninku je charakteristická postupným růstem speciální fotbalové výkonnosti. Jedním ze základních cílů této etapy je zvládnutí základní fotbalové techniky a taktiky. Je zde kladen mnohem větší důraz na zvládnutí základních pohybových dovedností. Začíná se více pracovat s míčem a tréninkové zatížení se zvyšuje. Trénink je však nutné prokládat dostatečnými intervaly odpočinku, které napomáhají k následné regeneraci organismu. Modelovým tréninkem získávají fotbalisté základní taktické a herní zkušenosti. V této etapě se začíná na zřetel brát i rozvoj morálních a volních vlastností, rozumových schopností, které napomáhají k řešení tréninkových úkolů. Jednoduše můžeme tuto etapu charakterizovat jako přechod od her k tréninku v pravém slova smyslu (Perič, 2004).

3 Systémové souvislosti sportovní činnosti na utváření osobnosti sportovce

Každý sportovec se navenek vyznačuje mnoha vlastnostmi, které nám o jeho osobnosti mohou hodně povědět. Nelze však osobnost sportovce hodnotit dle jedné charakterové vlastnosti, neboť osobnost je pojem jednotící. Abychom mohli se začínajícími fotbalisty systematicky pracovat musíme poznat jednotlivé členy týmu nejen z pohledu jejich sportovního talentu, ale i z pohledu jejich osobnostního vývoje. Skutečné

poznání začínajícího sportovce závisí na trenérském porozumění a přiměřeném vedení ve smyslu rozvoje výkonnosti. Abychom dosáhli u začínajících sportovců (fotbalistů) těch nejlepších výsledků je zapotřebí do sportovního tréninku zapojit celou integrovanou osobnost sportovce, a nejen pouze svalový aparát. Úspěch každého trenéra je závislý nejen na skvěle připraveném tréninku, ale i na dokonalé znalosti osobnosti svých svěřenců. To tedy znamená, aby se trenér o své svěřence zajímal i mimo fotbalové prostředí, znal jejich potřeby, přání, ale i problémy, které mohou negativním způsobem ovlivnit výkony sportovců. Cesta k tomuto poznání vede přes rodinné zázemí a prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá a tráví svůj čas.

3.1 Vliv rodiny na vývoj osobnosti sportovce

První zkušenosti s volným časem se každému z nás dostává v rodinném prostředí. Rodina je primární socializační činitel, který vytváří hmotné podmínky a sociální ochranu, začíná s výchovou, rozvíjí mezilidské vztahy a poskytuje jedinci základy hodnotové orientace. Na volný čas dětí v rodině má vliv mnoho objektivních faktorů např. její velikost nebo úplnost. V neposlední řadě vše také závisí na rodinné úrovni a na jejím sociálním statusu. Všechny tyto společenské podmínky mohou a v nemalé míře ovlivňují trávení volného času rodinných příslušníků (Hofbauer, 2004).

Rodiče se pro své děti stávají prvními životními vzory. Děti od svých rodičů přebírají způsoby chování, napodobují jejich životní styl, učí se normám a hodnotám. To samé platí i pro trávení a využívání volného času, kde je jedinec v rodině ovlivněn některými skutečnostmi. V převážné míře se jedná o tyto aspekty:

„ Jde tedy převážně o typ rodiny, o způsob rodinného soužití, zda se jedná o rodinu malou nebo velkou, uzavřenou či otevřenou, jaký je věk rodičů a dětí, jejich počet a pohlaví, styl rodinné výchovy apod. Dále pak jaké jsou zájmy rodičů, jak si je navzájem tolerují a jaký význam jim přiřkládají a v neposlední řadě jde také o to, kolik finančních prostředků jsou svým koníčkům i koníčkům svých dětí ochotni obětovat“ (Pávková, 1999, s. 29).

Děti si z prvotních volnočasových aktivit odnášejí pozitivní, ale i negativní zkušenosti. Vzorce volnočasového chování svých rodičů přijímají buď přirozeně a nebo jsou k daným aktivitám rodiči v krajních případech donuceny. Tento přístup však často

vede k negativní odezvě a děti se v daných volnočasových aktivitách trápí. Výhodiskem toho, aby se děti naučily svůj volný čas využívat k rozvoji sebe sama i ve prospěch druhých, slouží společně strávený čas dětí a rodičů. V dnešní chaotické době, kdy je člověk zavalen pracovními povinnostmi, je právě společně strávený čas mezi dětmi a rodiči tou nejlepší cestou, jak dětem ukázat tu nejlepší životní cestu a to nejen v jejich volnočasových aktivitách. Aktivity volného času se významně podílí na utváření životního stylu každé rodiny a jsou volným časem i zpětně ovlivňovány (Hofbauer, 2004).

Já sám pocházím ze sportovní rodiny, kde má sport své pevné místo a ovlivňuje zcela významně náš životní styl. Oba moji rodiče byli v mládí aktivními sportovci, dnes se sportu věnují již pouze rekreačně a to převážně ze zdravotních důvodů. K fotbalu mě přivedl otec, který v mládí sám tento sport provozoval. Již od mého dětství mě obklopovala sportovní atmosféra, která byla zastoupena četnou návštěvností různých sportovních akcí. Vliv rodinného prostředí se na mém přístupu ke sportovním činnostem bezpochyby velmi významně podepsal.

3.2 Vliv prostředí

O tom, jak je rodinné klima ve vývoji osobnosti důležité jsme si již naznačili. Rodina je odpovědná za první sportovní a volnočasové aktivity, ale není jediným činitelem, který mladého začínajícího sportovce formuje. Prostor, ve kterém mohou děti trávit svůj volný čas je velice různorodý. K celkovému pocitu pohody a uspokojení je u dětí potřebné zajistit vhodné materiální a prostorové podmínky. Takovéto prostředí by mělo dítěti poskytovat pohodlí, dostatečné materiální zázemí a bezpečí. Každé sportovní odvětví klade na své materiální vybavení různé nároky. Nejinak je tomu i u kopané. Prostor je však nutné hodnotit nejen z pohledu dětí, ale i z pohledu jejich trenérů či vedoucích. Jakmile nemá trenér dostatečné vybavení ke své práci, nemůže s dětmi plnit předem připravený tréninkový plán. Prostor a materiální vybavení by mělo být podnětné a příjemné. Velkou roli zde hraje dostatečná velikost prostoru a jeho následné členění vzhledem k počtu dětí. Neustálý hluk, přítomnost mnoha lidí, nepořádek na sportovišti mají negativní dopad na psychiku sportovce, což může vést až k zavržení sportovní aktivity. Prostor, ve kterém sportovci tráví svůj volný čas by mělo odpovídat jejich představám. Sportovci by měli mít možnost svoje sportovní prostředí spoluutvářet, neboť

tímto si k němu budují kladný vztah. Pokud prostředí odpovídá představám sportovců a podnětně na ně působí, má trenér ty nejlepší podmínky a předpoklady k výchovnému a trenérskému působení. Výchova vztahu sportovců k příslušnému vybavení sportovního oddílu bezprostředně souvisí i s vytvořením kladného vztahu k materiálnímu vybavení. Když se děti naučí vážit věcí, které jim jsou zprostředkovány oddílem, budou si v budoucnu vážit i věcí, které v životě získají sami. Vliv prostředí na sportovní činnost dětí je evidentní. Hezké, stabilní a dobře vybavené prostředí poskytuje dětem prostředky k uspokojování jejich potřeb. Prostředí, které neodpovídá představám sportovců má demotivující charakter na následný vývoj ve sportovní činnosti, kterou jedinec provozuje (Pávková, 1999).

3.3 Vývojové zákonitosti dětí mladšího školního věku

Ve své bakalářské práci se zabývám motivačními faktory u dětí mladšího školního věku v závislosti s jejich nastoupením a následným setrváním ve fotbalovém prostředí. I proto se v následující části této práce budu stručně věnovat vývojovým zákonitostem této věkové kategorie.

Období mladšího školního věku můžeme vymezit obdobím od šesti do jedenácti let věku dítěte. V průběhu tohoto relativně dlouhého období dochází u těchto dětí k intenzivnímu biologickému, psychologickému a sociálnímu vývoji. Lavinovitě přibývá nových vědomostí a zkušeností, které napomáhají k rozvoji paměti a představivosti. Při poznávání je u těchto dětí kladen důraz na jednotlivosti, neboť souvislosti těmto dětem ještě unikají.

Tělesný vývoj u dětí mladšího školního věku je v těchto letech charakterizován rovnoměrným růstem výšky a hmotnosti. V tomto věku také dochází k plynulému růstu všech orgánů. Krevní oběh, plíce a vitální kapacita se průběžně v tomto věku zvětšují. Ustaluje se zakřivení páteře, které však ještě není trvalé a proto je důležité věnovat častou pozornost návyku dobrého držení těla. Přibližně v šestém roce věku dítěte dochází ke stabilizaci centrálního nervového systému, nervové struktury v mozkové kůře dozrávají a nastávají příznivé podmínky pro vznik nových podmíněných reflexů, neboť dochází ke zlepšení koordinace pohybů.

Psychický vývoj dětí mladšího školního věku je charakterizován zvýšením vnímavosti k okolnímu prostředí, ale i k faktorům, které odvádějí pozornost. Schopnost chápat abstraktní pojmy je na začátku tohoto období velmi malá a k výraznému zlepšení dochází až na konci tohoto období. V tomto období je velice důležité dětem předkládat takové situace a pojmy, které jsou uchopitelné. Slovní obraty typu „jednou v budoucnu“ dítě nechápe a neumí si je dát do souvislostí. Osobnostní rysy nejsou zdaleka ustáleny a děti jsou v tomto období impulsivní, vznětlivé a nastávají u nich časté přechody z radosti do smutku a naopak. Dlouhodobá zaměřenost činností je u těchto dětí silně ovlivněna jejich vůlí, která je v tomto období slabě vyvinuta. Veškeré činnosti jsou silně a emotivně prožívány, chybí sebekritičnost a dlouhodobá soustředěnost.

Z hlediska pohybových schopností je tato věková skupina charakterizována vysokou a spontánní pohybovou aktivitou. Nové pohybové aktivity jsou lehce a rychle zvládnuty, ale při nedostatečném procvičování a opakování jsou opět rychle zapomenuty. Nejefektivnější učební metodou, jak dětem v tomto věku předat pohybové znalosti, je učení nápodobou. Ve věku od osmi do deseti let mají děti nejlepší předpoklady k rozvoji lidské motoriky. Tento věk se také často označuje jako „zlatý věk motoriky“. Na konci tohoto období se zvyšuje jistota prováděných činností a problémy, které se vyskytují v počátku mladšího školního věku se z hlediska koordinace složitějších pohybů poměrně rychle vytrácejí.

V sociálním vývoji dětí mladšího školního věku hrají důležitou roli dvě významná životní období. Prvním významným činitelem, který působí na sociální vývoj dítěte v tomto období, je začátek povinné školní docházky. Se začátkem povinné školní docházky se v životě dítěte objevuje druhý významný činitel, kterým je kritičnost. Malý školák se stává součástí kolektivu a je nucen se podříditi skupinovým normám. Dítě se musí smířit s aspektem toho, že již nebude středem pozornosti, a že jeho život už nebude vyplněn pouze hrou. Do socializačního procesu se vyjma rodičů začínají zapojovat i učitelé, trenéři a vychovatelé. Dítě si v kolektivu díky interakci s ostatními vrstevníky buduje své kolektivní postavení a dochází k vytváření meziosobních vztahů. Na konci tohoto období dochází ke snížení rodičovské autority. Dítě začíná hledat své idoly, které může nalézt i v řadách svých vrstevníků. To může mít na vývoj jedince jak pozitivní tak i negativní

vliv. Základní kulturní návyky a normy se prohlubují a děti postupně přebírají stále větší odpovědnost za svoje činy (Perič, 2004).

II. Praktická část

4 Příprava na výzkum

V této části bakalářské práce se pokusím objasnit a vysvětlit používané metody, které jsem při mém výzkumu praktikoval. Nastíním zde podstatu fenomenologického rozhovoru, charakteristiku zkoumaného vzorku a v neposlední řadě i charakteristiku místa, kde byl výzkum prováděn.

4.1 Vymezení zvoleného výzkumného tématu

Téma bakalářské práce: Dynamika a determinanty motivace u dětí mladšího školního věku v jejich volnočasových aktivitách.

V dnešní době je spousta mladých lidí, kteří svůj volný čas nedokáží efektivně využít sami pro sebe. Před mnoha lety jsem si fotbal zvolil za svou volnočasovou aktivitu a tomuto sportu se věnuji dodnes. I proto jsem nad tématem mé bakalářské práce dlouho neváhal. Ve svém volném čase tento sport nejen aktivně provozuji, ale jsem i trenérem mládežnických kategorií ve fotbalovém klubu TJ Staré Místo. Ve své skupině mám 30 chlapců ve věku od šesti do jedenácti let. Trénink probíhá ve sportovním areálu TJ Staré Místo a to dvakrát týdně (úterý, pátek) a to vždy ve stejný čas. Trénink obvykle trvá dvě hodiny, ve kterých nemám šanci důkladně a do hloubky poznat své svěřence. Jejich přání, osobní problémy, pocity a touhy jsou mi v mnohém skryty.

Tomuto výzkumu tak přikládám velkou osobní váhu a doufám, že mi pomůže proniknout do nitra mých svěřenců, abych poznal nejen důvody, které je k fotbalu přivedli, ale také jejich osobní pocity a přání. Zjištění nejsilnějších motivačních stimulů, které vedou jedince k tomu, aby u fotbalu setrval a systematicky se mu nadále věnoval, budou v mnohém přínosné pro moji trenérskou budoucnost.

4.2 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu této bakalářské práce je získat odpovědi na výzkumné otázky a z těch poté odvodit patřičné závěry. Cílem výzkumu bylo zjistit, jaké jsou nejsilnější motivační faktory, které vedou jedince k tomu, aby si fotbal zvolil za svou volnočasovou aktivitu a zároveň jaké jsou nejsilnější motivační faktory, které na sportovce působí po třech a více letech, aby u fotbalu setrval.

4.3 Formulace hypotéz a výroků

Hypotéza H_1 : Domníváme se, že začínající sportovci jsou k nástupu do fotbalového oddílu motivováni převážně motivačními stimuly v pořadí:

Touha být součástí týmu

Touha po vzrušení a dobrodružství

Soutěživost

Hypotéza H_2 : Domníváme se, že očekávání, které měli začínající sportovci před nástupem do fotbalového oddílu se vyplnilo.

Výrok V_1 : Domníváme se, že se fotbal pro mladé sportovce stal prostředkem k jejich seberealizaci.

Výrok V_2 : Domníváme se, že mezi nejsilnější motivační stimuly, které na sportovce působí, aby u fotbalu setrvali patří:

Sebezdokonalování, seberealizace

Udržování tělesné kondice

Potřeba uznání a úspěchu

Výrok V_3 : Domníváme se, že se chlapci budou fotbalu systematicky věnovat i v následujících letech svého života.

4.4 Použité metody sběru dat

Pro svůj výzkum jsem si zvolil kvalitativně orientovaný přístup. Podstatou kvalitativního výzkumu je tzv. interpretativní paradigma, které klade důraz na porozumění významům lidského jednání a zkušenosti. Kvalitativní přístup jsem si také zvolil z důvodu toho, že se v daném prostředí pohybuji jako interní pracovník a mám tedy již v této oblasti určité zkušenosti.

Pro svůj výzkum jsem použil metodu fenomenologického rozhovoru, kterým se snažím potvrdit či vyvrátit Výroky V_1 , V_2 , V_3 . Hypotézy H_1 , H_2 se snažím potvrdit či vyvrátit pomocí dotazníkového šetření, který svojí charakteristikou patří do metod kvantitativních.

4.4.1 Fenomenologický rozhovor

Fenomenologický rozhovor je typ rozhovoru, který se opírá o základní principy fenomenologie. Podstatou takto vedeného rozhovoru je to, že si o jedinci nevytváříme žádné názory a to včetně jeho osobnosti. Nesnažíme se danou osobu pochopit ani zařadit. Nezkoumáme její charakter a v žádném případě se nepokoušíme o morální ponaučení. V první řadě jde o příběh, pomocí kterého se nám jedinec představuje a nenásilnou formou odpovídá na námi zadané téma. V takto vedeném rozhovoru se často uplatňuje pravidlo tzv. horizontalizace, což znamená, že žádnému z pozorovaných fenoménů nepřikládáme zvláštní význam. Jak jsme již naznačili jde o příběh (metaforu), do které bychom neměli příliš zasahovat. Jediným zásahem by mělo být připomenutí hlavního tématu. Toto pravidlo se mi však ve vlastním výzkumu neosvědčilo, neboť z důvodu nízkého věku respondentů jsem musel do rozhovoru zasahovat častěji a pomocí pomocných otázek navádět respondenty zpět k tématu. Vyjadřovací schopnosti dětí mladšího školního věku nejsou natolik vyzrálé, aby tyto děti dokázali zvládnout fenomenologický rozhovor se všemi jeho podmínkami a zásadami. Při fenomenologickém rozhovoru je velice důležitý oční kontakt mezi respondentem a člověkem, který rozhovor vede. Tento přímý oční kontakt má být důkazem úcty a pochopení a je snahou o vytvoření nejen fyzického kontaktu, ale i duševního kontaktu. Mnozí z nás však nejsou tomuto způsobu komunikace nakloněni a proto je zapotřebí s tímto faktem dotazované osoby seznámit.

4.4.2 Motivační dotazník

Dotazník je své podstatě způsob psaného řízeného rozhovoru, je časově méně náročný a bývá řazen do tzv. metod subjektivních. Subjektivnost je v dotazníku dána tím, že vyšetřovaný může různými způsoby ovlivňovat své závěrečné odpovědi. Motivační dotazník není nástrojem na kvantitativní měření sportovní motivace. Takto koncipovaný dotazník neposkytuje informace pouze tazateli, nýbrž napomáhá i k objasnění motivační struktury dotazovaných.

4.5 Charakteristika výzkumného souboru

Výběr respondentů je s ohledem na kvalitativní metody výzkumu záměrný a cílený. Výzkumný soubor tvoří třicet chlapců ve věku od šesti do jedenácti let. Všichni chlapci jsou aktivními členy fotbalového oddílu TJ Staré Místo. Z důvodu neplnoletosti chlapců jsem požádal jejich rodiče o svolení provádění a následné zpracování výzkumných dat. Pro ověření či vyvrácení hypotéz H_1 , H_2 jsem všem chlapcům zprostředkoval motivační dotazník. Výroky V_1 , V_2 , V_3 jsem se snažil potvrdit či vyvrátit pomocí fenomenologického rozhovoru. Rozhovory jsem vedl s pěti vybranými chlapci. Tento výběr jsem prováděl na základě vlastního uvážení, kde hlavní roli hráli vyjadřovací schopnosti a také ochota ke spolupráci. Z důvodu ochrany osobních údajů a anonymity jsem tyto chlapce označil písmenem F (fotbalista) s pořadovým číslem od jedné do pěti. Pro další výzkumné účely uvádím stručnou charakteristiku jednotlivých chlapců.

4.5.1 Fotbalisté TJ Staré Místo

F₁: Nejmladší fotbalista, který se stal účastníkem mého výzkumu. Věk 9 let, snaživý a dobře pohybově vybavený hráč. Tento hráč je oblíbený v kolektivu, budoucí tahoun, který je schopen svoji hrou i přístupem strhnout k dobrému výkonu i ostatní. Rodinné zázemí je na vysoké úrovni, zájem rodičů o jeho sportovní kariéru enormní. Chlapec má zodpovědný přístup k tréninku, který se pozitivně odráží v jeho stoupající výkonnosti.

F₂: Tento fotbalista je jeden z nejvíce uzavřených chlapců v mém týmu. I proto mě překvapil jeho zájem o spolupráci na mém výzkumu. Věk 10 let, introvert, typ jedince, který nevyhledává konfliktní situace a střety. Jedná se o průměrného fotbalistu, který si v mnoha ohledech nevěří. Neúspěch v tréninku a neúspěšná konfrontace se spoluhráči ho často odradí od dalších aktivit. Tomuto aspektu také příkládám nepravidelnou účast na trénincích.

F₃: Fotbalista ve věku 10 let. Nadšený sportovec, který se společně s fotbalem věnuje i jiným sportům (jízda na kole, tenis). Je pohybově velmi nadaný, cílevědomý a povahově příjemný a komunikativní. V týmu patří k nováčkům, jeho začlenění do kolektivu však nebylo díky jeho povahovým rysům žádný problém.

F₄: Dalším členem mého týmu je fotbalista s největším sebevědomím v týmu. Věk 10 let, egocentricky zaměřený sportovec, který často vidí pouze sebe nikoliv tým. Jeho touha po osobním úspěchu mu často brání se efektivně zapojit do kolektivního pojetí hry. Pohybově se jedná o dobře vybaveného fotbalistu, který však neumí přijímat kritiku. Problémy s komunikací pravděpodobně vycházejí z jeho rodinného zázemí, kde je často podroben kritice svého otce. Pravděpodobně zde je důvod jeho vysokého sebevědomí vůči spoluhráčům. V kolektivu uznáván pouze některými členy týmu.

F₅: Poslední fotbalista, který absolvoval rozhovor v rámci mého výzkumu, patří mezi nejstarší chlapce v týmu. Věk 11 let, talentovaný fotbalista, u kterého je fotbal na prvním místě v jeho životě. Cílevědomí a pracovitý hráč, který nevynechá jediný trénink. Bohužel se jeho velký zájem o fotbal negativně odráží v jeho studijních výsledcích. Rodinné zázemí je však vynikající a jeho rodiče se špatné studijní výsledky nesnaží řešit zákazem milované sportovní aktivity. Společně s rodiči se snažíme najít řešení, jak u tohoto chlapce skloubit lásku k fotbalu a jeho školní povinnosti.

4.6 Postup zpracování získaných dat

Rozhovory s respondenty, kteří se zúčastnili mého výzkumu, jsem se souhlasem rodičů zaznamenával na audio kazetu pomocí nahrávajícího zařízení (cassette recorder). Následně jsem tyto rozhovory přepsal do tištěné podoby a pokusil se v daných rozhovorech najít odpovědi na mnou formulované hypotézy a výroky. Snažil jsem se mezi respondenty najít určité podobnosti, ale i rozdílnosti, které se týkaly základních cílů výzkumu. Dotazníkové šetření je vyhodnoceno pomocí grafického znázornění, kde respondenti vybírali tři nejsilnější motivační stimuly z nabídky deseti motivačních faktorů. Zastoupení jednotlivých motivačních faktorů jsem zpracoval do tabulky a následných grafů. Druhá otázka v dotazníkovém šetření je zpracována stejným způsobem. Při formulaci výsledků jsem vycházel z předem formulovaných hypotéz a výroků. Formulace hypotéz probíhá převážně u kvantitativních metod výzkumu. Hypotéza by nám měla vyjadřovat domněnky a zároveň formulovat, jaké souvislosti předpokládáme mezi proměnnými. I přesto, že je tento výzkum prováděn v převážné míře pomocí metod kvalitativních, dochází zde k porovnání dosažených hodnot, kterými však v žádném případě nedochází k ovlivnění zúčastněných osob daného výzkumu.

5 Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu

5.1 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření mi v této bakalářské práci sloužilo k potvrzení či vyvrácení hypotéz H_1 , H_2 . Celkový počet třiceti chlapců jsem v tomto dotazníkovém šetření rozdělil do tří podskupin a to na základě věku jednotlivých chlapců. Vznikly tedy tři věkové skupiny v rozmezí 6 – 7 let, 8 – 9 let, 10 – 11 let. Každá tato skupina chlapců obdržela motivační dotazníky, které jsem doplnil komentářem jak postupovat při jeho vyplnění. Výsledky tohoto dotazníkového šetření jsem se snažil zaznamenat v takovém rozsahu a podání, aby bylo možno použité postupy opakovat, a tím zároveň ověřit i validitu výsledků. Nashromážděná data jsem se pokusil prezentovat přehledně, výstižně a zároveň stručně především z důvodu větší přehlednosti. Motivační dotazník je součástí seznamu příloh této bakalářské práce.

5.2 Počet respondentů

Jak jsem již naznačil v průběhu této práce, mému výzkumu bylo podrobena třicet chlapců v období mladšího školního věku. Konkrétně se tedy jednalo o:

- 12 chlapců ve věku 6 – 7 let
- 8 chlapců ve věku 8 – 9 let
- 10 chlapců ve věku 10 – 11 let

Výběr tohoto vzorku byl záměrný a kvalifikovaný. Do souboru byly vybrány osoby na základě těch znaků základního souboru, které jsou důležité pro tento výzkum. Výběr zkoumaného vzorku jsem opíral o osobní zkušenosti a znalosti z teorie, vztahující se k výzkumnému problému .

5.3 Výsledky dotazníkového šetření

Hypotéza H_1 : Domníváme se, že začínající sportovci jsou k nástupu do fotbalového oddílu motivováni převážně motivačními stimuly v pořadí:

Touha být součástí týmu

Touha po vzrušení a dobrodružství

Soutěživost

Tuto hypotézu jsem se pokusil potvrdit či vyvrátit pomocí první dotazníkové otázky. V dané otázce měli respondenti za úkol vybrat z deseti motivačních faktorů tři nejvýznamnější motivační stimuly, které na chlapce působily v souvislosti s nástupem do fotbalového oddílu. Četnost odpovědí jsem zpracoval do tabulek a následně i vyhodnotil pomocí grafického znázornění.

5.3.1 Období mladšího školního věku (6 – 7 let)

V této věkové kategorii se dotazníkového šetření zúčastnilo dvanáct dětí z celkového počtu třiceti chlapců. Četnost odpovědí jsem zaznamenal do tabulky:

Tabulka 1. Srovnání motivačních stimulů v období mladšího školního věku (6 – 7 let)

Motivy	Četnost odpovědí
Touha být součástí týmu, kamarádství	11
Poznání nových lidí	7
Touha po vzrušení a dobrodružství	7
Jiné motivy	5
Soutěživost	2
Způsob vybití negativní energie	2
Motivace výkony fot. Profesionálů	2
Adrenalin - napětí ze hry	0
Sebezdokonalování, seberealizace	0
Udržování tělesné kondice	0

S odkazem na toto dotazníkové šetření lze konstatovat, že tři nejvýznamnější motivační stimuly v této věkové kategorii se nacházejí v pořadí:

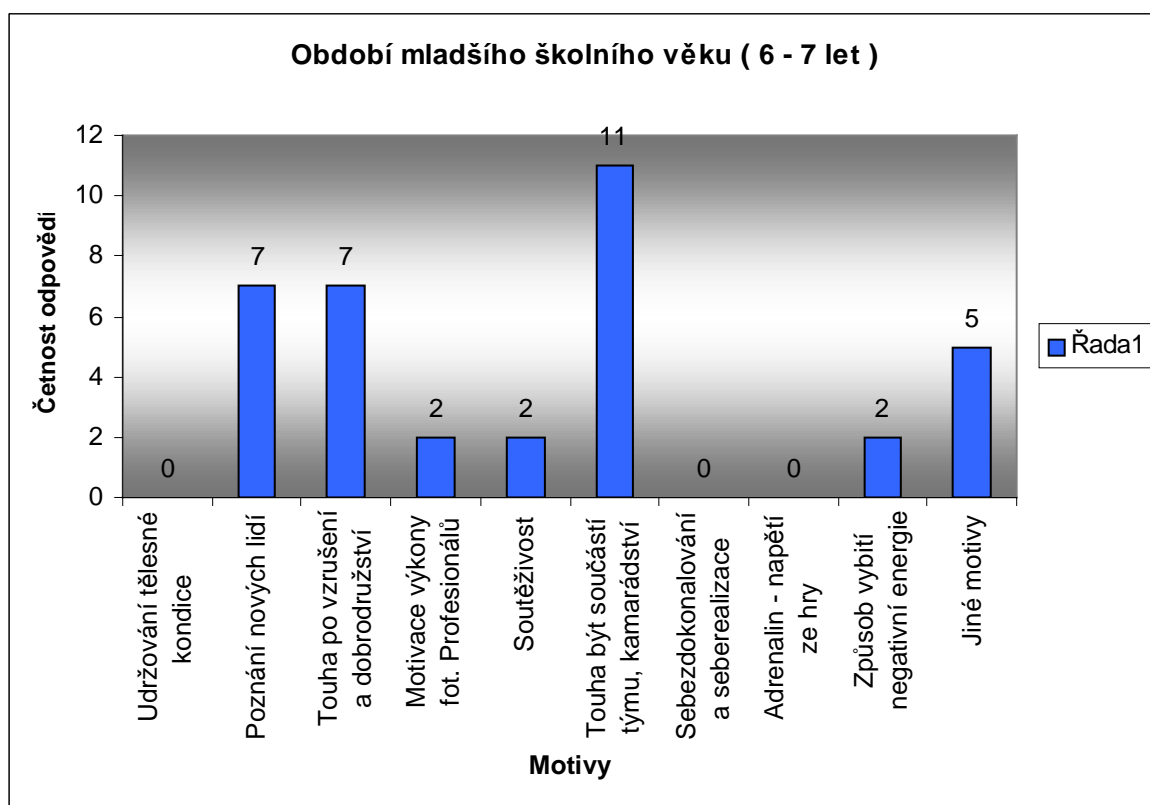
Touha být součástí týmu, kamarádství

Poznání nových lidí

Touha po vzrušení a dobrodružství

Z dostupných výsledků můžeme tedy konstatovat, že platnost hypotézy H_1 nebyla v tomto věkovém období prokázána.

Graf č. 1

Osobní pohled

U této věkové kategorii mě velice překvapila četnost odpovědí u možnosti čísla 10. (jiné motivy). K tomuto bodu jsem se ze zvědavosti vrátil hned na dalším tréninku po odevzdání dotazníků. Nezávisle na jednotlivých chlapcích jsem se skupiny zeptal, co by mezi tyto jiné motivy zařadili. Nejčastější odpověď zazněla v tomto znění: „ Táta taky hrál

fotbal, alespoň to říkal“. Došel jsem tedy k závěru, že u této kategorie je velice silným motivačním prvkem vzor, který chlapci vidí v jednom z rodičů.

5.3.2 Období mladšího školního věku (8 – 9 let)

V této věkové kategorii se dotazníkového šetření zúčastnilo osm dětí z celkového počtu třiceti chlapců. Četnost odpovědí jsem zaznamenal do tabulky:

Tabulka 2. Srovnání motivačních stimulů v období mladšího školního věku (8 – 9 let)

Motivy	Četnost odpovědí
Poznání nových lidí	8
Touha být součástí týmu, kamarádství	5
Adrenalin - napětí ze hry	4
Touha po vzrušení a dobrodružství	3
Jiné motivy	2
Soutěživost	1
Motivace výkony fot. Profesionálů	1
Způsob vybití negativní energie	0
Sebezdokonalování, seberealizace	0
Udržování tělesné kondice	0

S odkazem na toto dotazníkové šetření lze konstatovat, že tři nejvýznamnější motivační stimuly v této věkové kategorii jsou v pořadí:

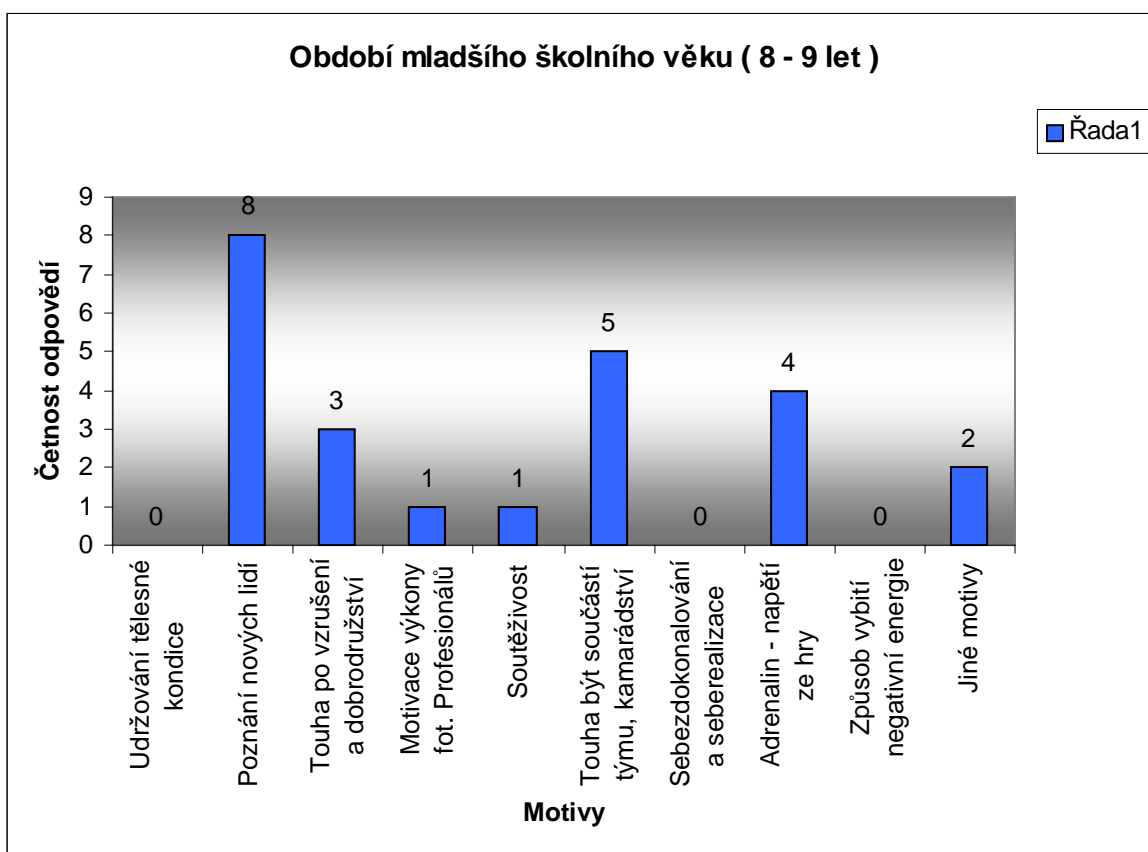
Poznání nových lidí

Touha být součástí týmu, kamarádství

Adrenalin, napětí ze hry

Z dostupných výsledků můžeme tedy konstatovat, že platnost hypotézy H_1 nebyla v tomto věkovém období prokázána.

Graf č. 2

Osobní pohled

Je pro mě překvapení, že ani v této věkové kategorii si chlapci nevybrali jako jeden z nejvýznamnějších motivů sebezdokonalování a seberealizaci. Považoval jsem za nutné tento motiv objasnit a vysvětlit jej všem chlapcům ještě před tím, než začali dotazníky vyplňovat. Předpokládám však, že i přes moji enormní snahu tyto pojmy vysvětlit jsem u chlapců neuspěl. Pravděpodobná formulace a složitost těchto pojmů odradila mnohé chlapce od výběru tohoto zcela určitě významného motivu.

5.3.3 Období mladšího školního věku (10 – 11 let)

V této věkové kategorii se dotazníkového šetření zúčastnilo deset dětí z celkového počtu třiceti chlapců. Četnost odpovědí jsem zaznamenal do tabulky:

Tabulka 3. Srovnání motivačních stimulů v období mladšího školního věku (10 – 11 let)

Motivy	Četnost odpovědí
Motivace výkony fot. Profesionálů	6
Soutěživost	5
Touha být součástí týmu, kamarádství	4
Poznání nových lidí	4
Adrenalin - napětí ze hry	3
Jiné motivy	3
Udržování tělesné kondice	3
Touha po vzrušení a dobrodružství	2
Sebezdokonalování, seberealizace	0
Způsob vybití negativní energie	0

S odkazem na toto dotazníkové šetření lze konstatovat, že tři nejvýznamnější motivační stimuly v této věkové kategorii jsou v pořadí:

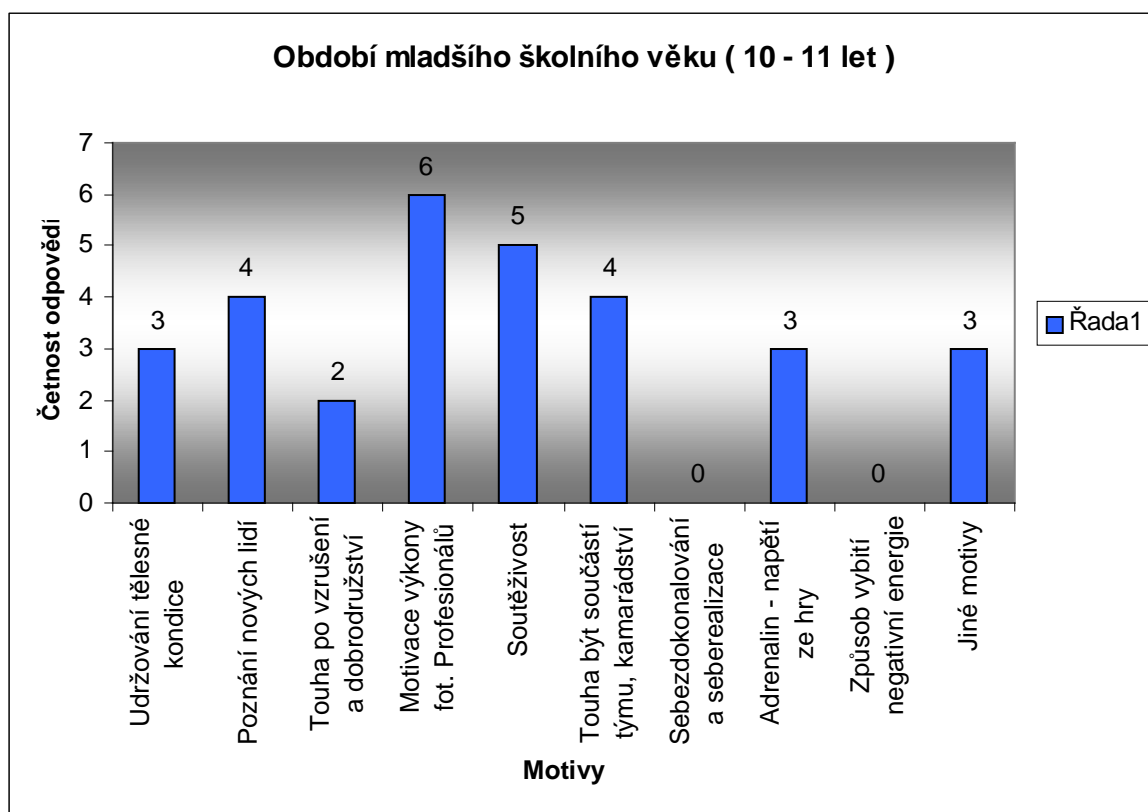
Motivace výkony fotbalových profesionálů

Soutěživost

Touha být součástí týmu, kamarádství, poznání nových lidí

Z dostupných výsledků můžeme tedy konstatovat, že platnost hypotézy H_1 nebyla v tomto věkovém období prokázána.

Graf č. 3

Osobní pohled

U této věkové kategorie se naplnily moje obavy z toho, že chlapci nebudou zcela objektivní. Upozornil jsem chlapce, že mají vybrat tři nejvýznamnější motivy, které na ně působily před nástupem do fotbalového oddílu. Nejčastěji se u této věkové kategorie objevila odpověď č. 4 (motivace výkony fotbalových profesionálů). Vítězství tohoto motivačního stimulu jsem očekával, neboť převážná většina chlapců v této věkové kategorii, se na trénink oblékne do repliky dresu slavného fotbalisty. Právě z tohoto důvodu (chlapci uvádějí převážně motivy, které jsou pro ně důležité nyní) jsem přikročil k rozdělení chlapců do tří věkových skupin, kde nejsilnější váhu přikládám skupině chlapců od šesti do sedmi let.

Jelikož se hypotéza H_1 nepotvrdila ani v jedné z uvedených věkových kategorií můžeme tedy konstatovat, že platnost této hypotézy nebyla na námi určené období (mladší školní věk) prokázána.

V následující tabulce uvádím celkový počet odpovědí (motivačních stimulů), které nám jasně dokazují pořadí tří nejvýznamnějších motivačních faktorů, které na děti mladšího školního věku působí v souvislosti s nástupem do fotbalového oddílu.

5.3.4 Nejvýznamnější motivační stimuly dětí v období MŠV

V následující tabulce uvádíme celkový počet jednotlivých motivačních stimulů u dětí mladšího školního věku.

Tabulka 4. Celkové srovnání motivačních stimulů u dětí MŠV

Motivy	Četnost odpovědí
Touha být součástí týmu, kamarádství	20
Poznání nových lidí	19
Touha po vzrušení a dobrodružství	12
Jiné motivy	10
Motivace výkony fot. Profesionálů	9
Soutěživost	8
Adrenalin - napětí ze hry	7
Udržování tělesné kondice	3
Způsob vybití negativní energie	2
Sebezdokonalování, seberealizace	0

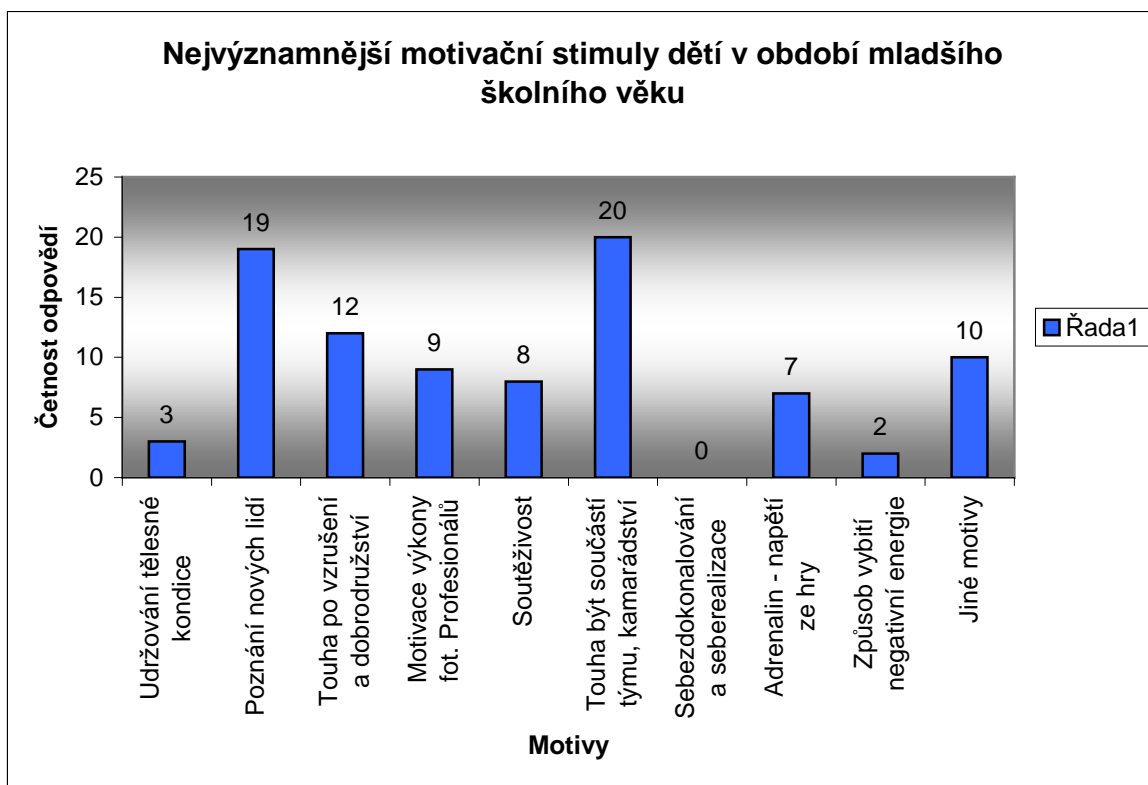
S odkazem na toto dotazníkové šetření lze konstatovat, že tři nejvýznamnější motivační stimuly, které působí na děti mladšího školního věku v souvislosti s jejich nástupem do fotbalového oddílu jsou v pořadí:

Touha být součástí týmu, kamarádství

Poznání nových lidí

Touha po vzrušení a dobrodružství

Graf č. 4

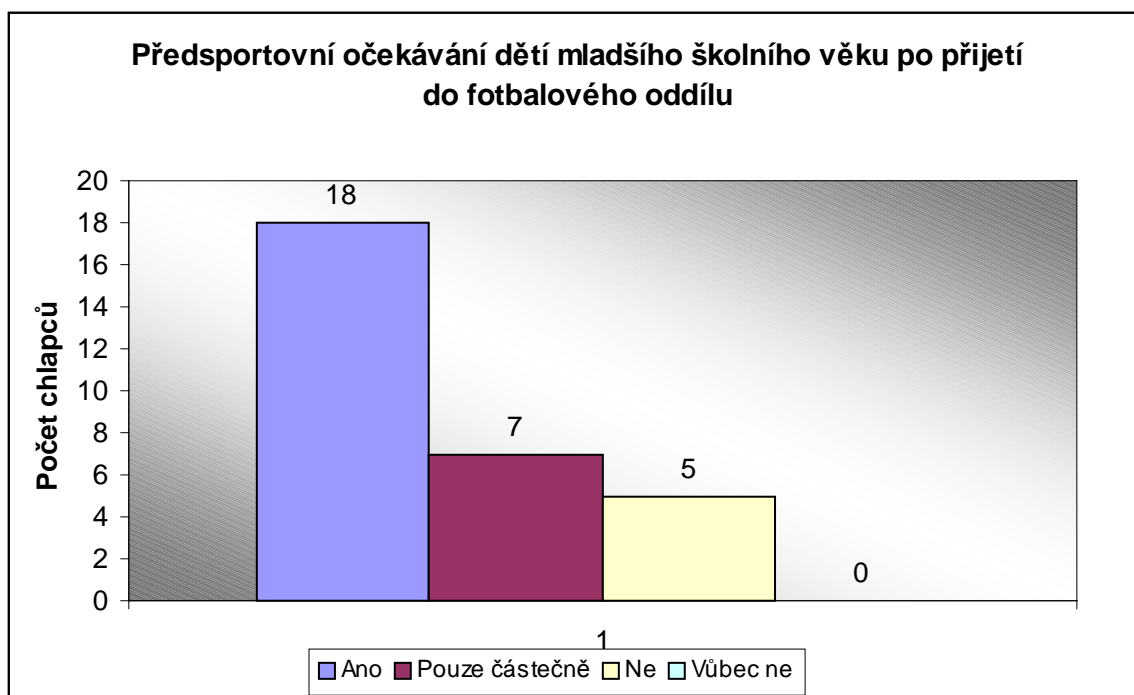
Hypotéza H₂ : Domníváme se, že očekávání, které měli začínající sportovci před nástupem do fotbalového oddílu se vyplnilo.

Tuto hypotézu jsem se stejně jako hypotézu H₁ pokusil potvrdit či vyvrátit pomocí dotazníkového šetření. U této výzkumné otázky jsem pomocí dotazníku oslovil celou skupinu bez rozdílu jejich věku. Data jsem zpracoval do tabulky a následně i do grafické podoby. V této výzkumné otázce vybíral každý respondent pouze jednu možnou odpověď. Připomínám, že celkový počet respondentů byl třicet chlapců. Následující tabulka nám znázorňuje celkové rozložení odpovědí.

Tabulka 5. Splněná před sportovní očekávání dětí MŠV

Možné odpovědi	Počet chlapců
Ano	18
Pouze částečně	7
Ne	5
Vůbec ne	0

Graf č. 5

Každý jedinec, který začíná provozovat sportovní aktivitu je naplněn určitým očekáváním, co mu tato aktivita přinese a zda splní jeho sny a přání. Počáteční představy sportovce často bývají jedním z nejsilnějších motivačních stimulů pro výběr konkrétní aktivity a proto je velmi důležité, aby jedinec po bezprostředním začátku svého působení v daném odvětví nabyt jistoty, že právě tento sport uspokojí jeho potřeby a přání. Z daného dotazníkového šetření vyplývá, že u nadpoloviční většiny respondentů se fotbal tímto prostředkem k uspokojení jejich potřeb a očekávání stal.

Můžeme tedy konstatovat, že platnost hypotézy H₂ byla pomocí dotazníkového šetření prokázána.

5.4 Fenomenologický rozhovor

Při rozboru jednotlivých rozhovorů jsem se snažil najít společné body, které by mi pomohly odpovědět na mnou formulované výroky. Tyto společné body jsem následně rozdělil do tří kategorií. Tyto kategorie jsem nazval:

Seberealizace

Uznání, úspěch a jiné motivy

Budoucnost

5.4.1 Seberealizace

Pohled na tento pojem, který se nachází až na samém vrcholu hierarchie lidských potřeb, je zapotřebí v tomto výzkumu opravdu vnímat z pohledu dětí mladšího školního věku. Když jsem se snažil tento pojem chlapcům vysvětlit, nesetkal jsem se s kladnou odezvou. Je však mnoho způsobů či pohledů, jak tento pojem formulovat. Když jsem se tedy snažil chlapcům vysvětlit, na co mají při našem rozhovoru odpovídat, tak jsem nejvíce uspěl s vysvětlením, že seberealizace je v podstatě snaha, jak naplnit své schopnosti, možnosti a záměry v daném odvětví. Samozřejmě jsem chlapce upozornil, že tato definice neplatí pouze pro sportovní aktivity, ale praktikuje se i v běžném životě.

Z rozhovorů chlapců vyplynulo, že fotbal se v jejich životě stal prostředkem k tomu, aby svému okolí (rodina, kamarádi atd.) prezentovali své schopnosti a dovednosti (... „, vím, že mi to ve škole moc nejde, ale fotbal mi jde, aspoň něco, že jo...“ F5). U

některých chlapců je fotbal jediným prostředkem k tomu, jak svému okolí dokázat a prezentovat své schopnosti. Převážně se jedná o chlapce, kteří nemají uspokojivé studijní výsledky (... „, táta mě pořád říká, že musím hrát líp, že musím přidat a tak. Jednou mu dokážu, až vyhraje, že fotbal fakt umím...“ F4).

Pro jiné chlapce se fotbal opravdu stává prostředkem k tomu, jak realizovat své schopnosti a záměry v daném sportovním odvětví (... „, asi půjdu hrát jinám, táta i ostatní to říkaj, že jednou budu hrát hodně vysoko a já bych i celkem chtěl ...“ F1). Každý z oslovených chlapců by jednou chtěl hrát za světový klub (... „, tak asi za Real Madrid, tam hraje Ramos, to je můj vzor, mám taky jeho dres...“ F2) , (... „, Tak jako asi bych chtěl jednou hrát za nějaký slavný klub. Když koukám na telku, tak si prostě někdy představuju, že jednou budu taky hrát ligu mistrů, ale to se asi nikdy nestane...“ F5).

Shrnutí

V tomto věku (mladší školní věk) jsou děti často hluboce pohlceni aktivitou, kterou provozují. V našem případě je to fotbal, který se prozatím u většiny chlapců stává prostředkem k tomu, jak naplnit své záměry a prezentovat své schopnosti. Přejí si vyhrávat soutěžní utkání, chtějí hrát za slavné kluby či jen svému okolí dokázat, že jsou v něčem dobří. Z tohoto pohledu mohu konstatovat, že pro chlapce mladšího školního věku se fotbal v mnohém stává prostředkem k jejich seberealizaci.

Z dostupných výsledků můžeme tedy konstatovat, že výrok V_1 byl v tomto věkovém období úspěšně prokázán.

5.4.2 Úspěch a jiné motivy

Dalším stěžejním cílem této bakalářské práce byla zjistit, jaké jsou nejsilnější motivační stimuly, které na chlapce působí po třech a více letech, aby u fotbalu setrvali a nadále se tomuto sportu systematicky věnovali. Tyto informace považuji za stěžejní i pro práci každého trenéra, který se této věkové kategorii věnuje.

Jeden z nejsilnějších motivačních stimulů, který mi z daných rozhovorů vyplynul byl motiv úspěchu. Každý z chlapců by si přál na konci této sezóny slavit mistrovský titul a získat pohár za prvenství (... „, teď hrajem u nás o první místo a to bych si přál, abychom vyhráli a byli první. Ještě jsem nikdy nic ve fotbale nevyhrál...“ F5) , (... „, chtěl bych,

abychom to dotáhli do vítězného konce a vyhráli... „, F3). Chlapci by chtěli tento ročník vyhrát, daří se jim herně a to se pozitivně odráží v jejich přístupu nejen v zápasech, ale i v tréninku (... „, teď hodně trénujem a baví mě to, protože můžeme být první a vyhrát celou soutěž ...“ F4). Vidina zlatých medailí se pozitivně odráží i v přijímání kritiky, chlapci mají do všeho hned větší chuť a v tréninku dělají každou činnost naplno (... „, teď celkem dost trénujem, někdy to na trénink nestíhám kvůli škole a to mě štve, protože teď hrajeme o první místo a můžeme vyhrát ...“ F1).

Další silný motivační prvek, který v rozhovorech převažoval nad ostatními, bylo kamarádství a týmová sounáležitost. Většina chlapců již spolu hraje pět let v téměř stejném složení. Jejich vzájemná interakce je ovlivňuje a to nejen v rámci jejich fotbalového života (... „, mám tady hodně kámošů a s Milanem jezdíme na tréninku spolu, když nejede on tak taky nejedu ...“ F2), (... „,taky tady mám kámoše a tak. Nevím prostě mě to baví hrát a dělám to už dlouho. Asi proto, i když někdy mě to taky nejde, ale tak to asi všem“...F5). Jelikož mám v týmu chlapce z různých vesnic a měst, vytvořily se v týmu skupinky, které více drží při sobě. Tato situace se nejvíce projevuje při tréninku, kde se skupinky shlukují, chlapci v nich debatují a často i v tomto složení spolu hrají závěrečný fotbal na konci každého tréninku (... „, s Jindrou chodíme na fotbal už celkem dlouho, začínali jsme spolu, tak Jindra bydlí tam, co bydlím já...“ F1). Každý z jednotlivých chlapců si však uvědomuje, že je součástí týmu (... „, Všichni by jsme to tudle sezónu chtěli vyhrát ...“ F5), (... „, myslím, že máme dobrou partu, mám tady i hodně kámošů ...“ F3).

Fotbal se pro mnohé chlapce v tomto věku stává i prostředkem k vybití negativní energie. Způsob, jak se zbavit stresu a špatné nálady hledají chlapci právě ve společně strávených chvílích se spoluhráči na fotbalovém trávníku (... „,chodím rači na fotbal než do školy. Na fotbale se nerozdávají pětky, což se o škole zrovna říct nedá ...“ F5), (... „, někdy jsem smutnej a tak, ale na fotbale na to vždycky zapomenu, nevím proč, prostě hrajem a já myslím jen na fočus ...“ F2). Často se také stává, že jsou chlapci smutní nebo naopak podráždění. Je obtížné odhalit u jednotlivých chlapců jejich problémy a následně jim nabídnout adekvátní pomoc. I přesto se o to pokouším a snažím se ke chlapcům najít cestu i mimo fotbalové trávníky (... „, na tréninku je sranda, děláme různé hry s míčem, jako ne jenom fotbal, ale i házenou a tak ...“ F1), (... „, někdy se mi na fotbal nechce, ale stejně jdu, i když nemám náladu, tam se vždycky zasmějem ...“ F3).

Shrnutí

Všechny motivační stimuly, které jsem zde uvedl, působí na chlapce při jejich rozhodování, zda u fotbalu setrvat či nikoli. Opravdu silným motivačním stimulem v tomto období je motiv úspěchu, kde všech pět chlapců vyslovilo přání vyhrát v budoucnu fotbalovou trofej. Vzájemná interakce mezi jednotlivými členy týmu rozvíjí jejich vztahy a napomáhá k vytvoření nových přátelských svazků. Domnívám se, že již v těchto letech si chlapci uvědomují, že k dosažení svých osobních cílů potřebují jeden druhého a pokud chtějí něčeho dosáhnout, musejí spolupracovat a fungovat jako tým. Nepřímo si také uvědomují, že fotbal je dobrým prostředkem k jejich odreagování od běžných životních starostí (např. škola). Z daných rozhovorů tedy vyplývá, že mezi nejsilnější motivační stimuly, které na chlapce působí po třech a více letech, aby u fotbalu setrvali patří: úspěch, kamarádství a týmová sounáležitost, způsob vybití negativní energie.

Z dostupných výsledků můžeme tedy konstatovat, že výrok V_2 nebyl v tomto věkovém období prokázán.

5.4.3 Budoucnost

Poslední část mého výzkumu jsem věnoval poměrně jednoduchému tématu. Ptal jsem se chlapců, zda se hodlají fotbalu věnovat i do budoucna. Již před danými rozhovory jsem si byl vědom, že otázka na téma budoucnost a děti mladšího školního věku k sobě příliš nepřísluší. Každý z chlapců, který působí v mém týmu, má své starosti a trápení. Ovšem nutno podotknout, že tyto starosti jsou s porovnáním se skutečnými problémy lidského života zanedbatelné. Možná jsou zanedbatelné, ale pouze z pohledu nás dospělých. Dětský pohled na budoucnost je sice zkreslený a to především malým množstvím životních zkušeností, ale i přesto má svoji váhu a důležitost. Právě proto jsem se rozhodl celý výzkum zakončit touto jednoduchou otázkou, i když jsem tušil, jaká odpověď mě čeká (... „, To určitě, snad mi to mamka nezakáže. Tak jako teď mě to hodně baví, mám tady kámoše a hrajem o to první místo. Asi bych nemohl hrát něco jiného. Nikdy jsem to teda nezkoušel, ale tak fotbal hraju už dlouho. A třeba jednou budu jako Raul (Fotbalista Realu Madrid – Lukášův vzor) a budu hrát někde jinde. Teď mě to prostě baví a hrát fotbal asi budu určitě ...“ F5), (... „, asi určitě jo, tak mam tady kámoše a teď mě to baví ...“ F1).

Shrnutí

Každý z chlapců na otázku fotbal a budoucnost odpověděl kladně. I přesto, že jsem tuto odpověď očekával, mě reakce chlapců nesmírně potěšila. Jejich ochota a touha ve fotbale pokračovat je pro mě znamením, že moje práce u tohoto mládežnického družstva není marná a má svůj smysl a cíl. Troufám si tedy říci, že i dobrý přístup a ochota trenéra patří mezi přední motivační faktory, které přimějí fotbalisty, aby se fotbalu systematicky věnovali i v budoucích letech svého života.

Z dostupných výsledků můžeme tedy konstatovat, že výrok V_3 byl v tomto věkovém období úspěšně prokázán.

5.5 Fenomenologický rozhovor (chlapec F5)

Během tohoto výzkumu jsem měl možnost vyzkoušet dvě rozdílné metodiky vedení rozhovorů. Pro ověření mnou formulovaných výroků jsem si zvolil metodu fenomenologického rozhovoru. Tato volba však byla vzhledem k věku respondentů příliš odvážná a u většinu chlapců nepoužitelná. Komunikační dovednosti jednotlivých účastníků se staly největší překážkou pro realizaci takto postaveného rozhovoru. I proto si tedy hodně cením toho, že se mi podařilo, alespoň u jednoho z oslovených respondentů tento typ rozhovoru uskutečnit.

Přestože jsem odpovědi tohoto chlapce zařadil již do celkového vyhodnocení, chtěl bych se ještě v několika větech k tomuto rozhovoru vrátit, neboť rozhovor s tímto chlapcem se pro mě stal stěžejním atributem celého výzkumu.

Na počátku celého rozhovoru jsem chlapci položil základní otázku: Stal se pro tebe fotbal prostředkem k seberealizaci (splnění tvých snů, přání atd.)? Co tě u fotbalu drží již pět let? Takto formulovaná otázka chlapce z počátku zaskočila (... „ No, já ani nevím...“). Netrvalo však dlouho a z následujících vět jsem pochopil, co pro tohoto chlapce fotbal znamená (... „ fotbal je něco, co mě baví, něco v čem jsem dobřej, ale tak to asi nemůžu posoudit já sám. Prostě si myslím, že mi to jde...“). Z tohoto důvodu jsem usoudil, že fotbal se pro něho stává prostředkem k tomu, aby svému okolí dokázal svoje schopnosti, které s ohledem na jeho nepřesvědčivé studijní výkony jsou mnohými lidmi podceňovány. Z jeho slov jsem cítil touhu něčeho dosáhnout, tedy naplnit své záměry

pomocí svých schopností (... „snažím se nevynechat ani jeden trénink, tak jako mamce se to nelíbí, ale vždycky mě pustí. Prostě rači bych chodil na fotbal než do školy...“), (... „, teď hrajem u nás o první místo a to bych si přál, abychom vyhráli a byli první. Ještě jsem nikdy nic ve fotbale nevyhrál. Tak to je jako můj sen...“). V současné době si tedy dovolím konstatovat, že fotbal se pro tohoto chlapce stává prostředkem k jeho seberealizaci.

Úspěch, kamarádství a vybití negativní energie jsou motivy, které mi z následného rozboru vyplynuly, jako nejsilnější motivační stimuly, které ho u fotbalu drží i po více než pěti letech (... „,teď hrajem u nás o první místo a to bych si přál, abychom vyhráli a byli první. Ještě jsem nikdy nic ve fotbale nevyhrál...“), (... „,taky mám na fotbale hodně kámošů. Některý semnou choděj i do třídy, ale tam se moc nebavíme na tréninku a zápase to je lepší...“), (... „,chodím rači na fotbal než do školy. Na fotbale se nerozdávají pětky, což se o škole zrovna říct nedá...“). Být první, uspět a nebo vyhrát je v tomto věku pro Lukáše velice důležité a z mého pohledu se tento motiv stává stěžejním pro jeho další setrvání u fotbalu.

Závěr celého rozhovoru patřil poměrně jednoduché otázce a to, jestli se Lukáš hodlá fotbalu věnovat i v následujících letech svého života. Odpověď byla jednoznačná (... „,To určitě, snad mi to mamka nezakáže. Tak jako teď mě to hodně baví, mám tady kámoše a hrajem o to první místo. Asi bych nemohl hrát něco jiného...“).

Důležitost tohoto rozhovoru spočívala v tom, že jsem se při závěrečném vyhodnocování rozhovorů mohl opřít o souvislý a strukturovaný text, který mi pomohl odkrýt systémové souvislosti mezi zkoumanými jevy (výroky).

5.6 Závěrečné shrnutí výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit a odhalit jaké jsou nejsilnější motivační faktory, které vedou jedince k tomu, aby si zvolil fotbal za svou volnočasovou aktivitu. Druhým cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, jaké jsou nejsilnější motivační faktory, které působí na jedince po třech a více letech, aby u dané aktivity setrval. Pro realizaci výzkumu byla použita metoda dotazníkového šetření a metoda fenomenologického rozhovoru a rozhovoru orientovaného na problém. Při realizaci fenomenologického rozhovoru se ukázalo, že pouze jeden účastník výzkumu (celkový počet pět dotazovaných) je schopen podstoupit

tento typ rozhovoru se všemi jeho zákonitostmi. Pro dokončení výzkumu se zbylí účastníci podrobili rozhovoru orientovaného na problém (polostrukturovaný rozhovor, který vychází z formulace určitého problému, ke kterému se stále znovu v průběhu dotazování vedoucí rozhovoru vrací).

1. Nejsilnější motivační faktory, které vedou jedince k tomu, aby si fotbal zvolil za svou volnočasovou aktivitu.

Pro zvolení fotbalu, jako své volnočasové aktivity, považují chlapci mladšího školního věku za stěžejní tyto motivační stimuly a to v následujícím pořadí:

Touha být součástí týmu, kamarádství

Poznání nových lidí

Touha po vzrušení a dobrodružství

2. Nejsilnější motivační faktory, které působí na jedince po třech a více letech, aby u dané aktivity setrval.

Po důkladném rozboru všech rozhovorů jsem vyhodnotil motivy, které chlapci považují za zásadní:

- Potřeba úspěchu
- Kamarádství, týmová soudržnost
- Vybití negativní energie

Dílčí cíle (hypotézu H_2 , výroky V_1 , V_3) jsem si stanovil z důvodu toho, že se domnívám a jsem přesvědčen o jejich důležitosti při výběru a následném setrvání chlapců ve fotbalovém oddíle. Domnívám se, že otázka před sportovními očekáváními, seberealizace a v neposlední řadě i otázka budoucnosti jsou aspekty, které na chlapce mladšího školního věku bezesporu, i když nepřímo působí.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jaké jsou nejsilnější motivační stimuly, které vedou jedince k tomu, aby si fotbal zvolil za svou volnočasovou aktivitu a následně se tomuto sportu věnoval i v následujících letech svého života. Svému výzkumu jsem podrobil děti mladšího školního věku, neboť se v této věkové kategorii již dlouhou dobu pohybuji, jako fotbalový trenér.

Fotbal či sportovní aktivity jsou komplexním prostředkem k celkovému rozvoji osobnosti. Je nutné však rozlišovat sport na vrcholové úrovni, kde platí zcela jiné zákonitosti tréninku, přístupu a práce s mládeží, než je tomu u sportu rekreačního. Vychovat špičkové hráče, kteří se budou fotbalu věnovat na profesionální úrovni, není náš hlavní cíl. Větší důraz je v našem oddíle kladen na rozvoj motorických a volních vlastností, které budou chlapci moci využívat i mimo fotbalové prostředí. Každý trenér má tedy tu moc nasměrovat své svěřence tím správným směrem a to nejen v dané sportovní aktivitě. Jednu věc však trenér ve své moci nemá a to je rozhodnutí, zda si fotbal zvolit, jako svou volnočasovou aktivitu či nikoli. U dětí mladšího školního věku hraje roli při jejich rozhodování mnoho aspektů, kde prvotní místo zaujímá rodina. Jsou zde, ale i jiné motivační stimuly, které vedou jedince k tomu, aby si fotbal zvolil, jako náplň svého volného času. Z mého výzkumu vyplynulo, že mezi ty nejsilnější motivační stimuly patří touha být součástí týmu, kamarádství, touha po vzrušení a dobrodružství a v neposlední řadě i touha po navazování nových kontaktů. Vytvoření pozitivního prostředí, ve kterém se tyto motivační stimuly budou moci rozvíjet, je jeden z prvotních úkolů každého trenéra. Až poté, co se mezi začínajícími sportovci vytvoří atmosféra sounáležitosti a uznání, může se začít s postupným nácvikem a tréninkem dané sportovní disciplíny. Následný trénink, který musí být doprovázen nutnou dávkou trpělivosti je tím nejlepším začátkem, jak nasměrovat začínající sportovce k tomu, aby se fotbal stal jejich vášní a prostředkem k jejich vnitřnímu uspokojení. Tento proces je však dlouhodobý a vyžaduje vzájemnou spolupráci, toleranci a ochotu obou stran.

S vývojem motorickým dovedností a volních vlastností dochází ke změně i v sociálních dimenzích jednotlivých hráčů, neboť se mění jejich postoje, formují se hodnoty a dochází ke zvnitřnění vybraných norem. Všechny tyto motorické, psychické a

sociální změny osobnosti mají za následek vývoj či změnu motivačních stimulů, které jedince ovlivňují při jeho následném setrvaní u fotbalu. Nejsilnějším motivačním stimulem se v tomto věkovém období stává motiv úspěchu a vítězství. Mnozí hráči z mého oddílu si prostřednictvím fotbalu plní své sny a přání, ale zároveň si uvědomují, že sami nejsou schopni dosáhnout absolutně ničeho, což ve fotbale platí dvojnásob.

Výchova již z velké části neprobíhá pouze v rodině či ve škole, ale stále častěji se zodpovědnost za výchovu dětí přesouvá na volnočasové pedagogy, neboť časový harmonogram mnohých rodičů nemá ve svém diáři volnou kolonku s názvem mé dítě. Děti jsou naše budoucnost a proto je důležité, abychom se jim vždy snažili ukázat tu správnou životní cestu. Fotbal se pro mnohé chlapce může touto cestou stát, stačí pouze jediné a to umět děti správně motivovat.

Seznam použité literatury

- [1] Nakonečný, M. Motivace lidského chování. 1. vydání. Praha: Academia, 1997. 270 s. ISBN 80-200-0592-7.
- [2] Nakonečný, M. Psychologie osobnosti. 2. vydání. Praha: Academia, 1997. 336 s. ISBN 80-200-1289-3.
- [3] Homola, M. Motivace lidského chování. 1. vydání. Praha: SPN, 1972. 356 s. ISBN 14-101-73.
- [4] Hrabal, V., Man, F., Pavelková, I. Psychologické otázky motivace ve škole. 1. vydání. Praha: SPN, 1984. 254 s. ISBN 14-566-84.
- [5] Helus, Zd., Hrabal, V., Kulič, V. Psychologie školní úspěšnosti žáků. 1. vydání. Praha: SPN, 1979. 263 s. ISBN 14-722-79.
- [6] Pavelková, I. Motivace žáků k učení. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, 2002. 250 s. ISBN 80-7290-092-7.
- [7] Rezek, P. Fenomenologická psychologie. 1. vydání. Praha: Jan Placák – Ztichlá klika, 2008. 239 s. ISBN 978-80-903898-9-2.
- [8] Slepíčka, P., Hošek, V., Hátlová, B. Psychologie sportu. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006. 230 s. ISBN 80-246-1290-9.
- [9] Paulík, K. Psychologie sportu. 1. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě – Filozofická fakulta, 2006. 156 s. ISBN 80-7368-259-1.
- [10] Atkinson, R. Psychologie. 2. vydání. Praha: Portál, 2003. 751 s. ISBN 80-7178-640-3.
- [11] Dovalil, J. a kol. Výkon a trénink ve sportu. 1. vydání. Praha: Olympia, 2002. 336 s. ISBN 80-7033-760-5.
- [12] Perič, T. Sportovní příprava dětí. 1. vydání. Praha: Grada, 2004. 200 s. ISBN 80-247-0683-0
- [13] Sekot, A. Sport a společnost. 1. vydání. Brno: Paido, 2003. 191 s. ISBN 80-7315-047-6.

- [14] Slepíčková, I. Sport a volný čas. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000. 111 s. ISBN 80-246-0044-7.
- [15] Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B. Pedagogika volného času. 1. vydání. Praha: Portál, 1999. 229 s. ISBN 80-7178-295-5.
- [16] Hofbauer, B. Děti, mládež a volný čas. 1. vydání. Praha: Portál, 2004. 173 s. ISBN 80-7178-927-5.
- [17] Prekopová, J. Jak být dobrým rodičem. 1. vydání. Praha: Grada, 2001. 84 s. ISBN 80-247-9063-7.
- [18] Maňák, J. Cesty pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2004. 78 s. ISBN 80-7315-078-6

Seznam příloh

- PI..... Motivační dotazník
- PII..... Fenomenologický rozhovor (chlapec F5)
- PIII..... Otázky – polostrukturovaný rozhovor

Příloha PI: Motivační dotazník

Tento dotazník je součástí výzkumu, který provádím v rámci bakalářské práce, jejímž tématem je zjistit, jaké jsou nejsilnější motivační faktory, které vedou jedince k tomu, aby si zvolil fotbal za svou volnočasovou aktivitu. Výsledky tohoto dotazníkového šetření jsou zcela anonymní a budou využity pouze pro mou práci.

Děkuji za pochopení

Instrukce pro vyplnění dotazníku.

Doplňte jméno, příjmení, datum narození a datum vyplnění dotazníku.

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Dne.....2008

Z následujících deseti motivačních faktorů, vyberte tři nejvýznamnější motivační stimuly, které na vás působily v souvislosti s nástupem (přijetím) do fotbalového oddílu (vybrané motivační stimuly zakroužkujte).

- 1) Udržování tělesné kondice.
- 2) Poznání nových lidí.
- 3) Touha po vzrušení a dobrodružství.
- 4) Motivace výkonu fotbalových profesionálů.
- 5) Soutěživost.
- 6) Touha být součástí týmu, kamarádství.
- 7) Sebezdokonalování a seberealizace .
- 8) Adrenalin – napětí ze hry.
- 9) Způsob vybití negativní energie.
- 10) Jiné motivy (.....)

Splnilo se vaše očekávání, které jste měli před nástupem (přijetím) do fotbalového oddílu?
(Označte pouze jednu možnost)

- 1) Ano
- 2) Pouze částečně
- 3) Ne
- 4) Vůbec ne

Petr Pištěk student Technické univerzity v Liberci (Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická)

Příloha PII: Fenomenologický rozhovor (chlapec F5)

Rozhovor s Lukášem J., Jičín, 7.3. 2009

T: Stal se pro tebe fotbal prostředkem k seberealizaci (splnění tvých snů, přání atd.). Co tě u fotbalu drží již pět let?

L: „No, já ani nevím. Fotbal je něco, co mě baví, něco v čem jsem dobřej, ale tak to asi nemůžu posoudit já sám. Prostě si myslím, že mi to jde. Chodím rači na fotbal než do školy. Na fotbale se nerozdávají pětky, což se o škole zrovna říct nedá. Tam sem tam nějakou tu pětku schytám a mamka se pak zlobí a říká, že mě nepustí na fočus, ale zatím to nikdy neudělala. Prostě tak , když jsem na fotbale tak zapomenu na školu, když hraju. Ale je to jenom na chvíli pak zas domu a učení. Taky mám na fotbale hodně kámošů. Některý semnou choděj i do třídy, ale tam se moc nebavíme na tréninku a zápase to je lepší. Vím, že mi to ve škole moc nejde, ale fotbal mi jde, aspoň něco, že jo. Proto mě to asi baví. Těším se až škola skončí a budu moc jít na trénink. Snažím se nevynechat ani jeden trénink, tak jako mamce se to nelíbí, ale vždycky mě pustí. Prostě rači bych chodil na fotbal než do školy“.

T: Je tedy fotbal tím hlavním prostředkem ve tvém životě, který slouží k naplnění tvých cílů (seberealizace)?

L: „No jak jako k naplnění cílů? Jako, že budu jednou slavnej a tak? Tak jako asi bych chtěl jednou hrát za nějakej slavnej klub. Když koukám na telku, tak si prostě někdy představuju, že jednou budu taky hrát ligu mistrů, ale to se asi nikdy nestane. Todle, ale jako není můj sen jako, že to je jediný proč to dělám. Teď hraju u nás o první místo a to bych si přál, abychom vyhráli a byli první. Ještě jsem nikdy nic ve fotbale nevyhrál. Tak to je jako můj sen, ale tak to asi chtějí vyhrát všichni. Všichni by jsme to tudle sezónu chtěli vyhrát. Máme dobrého trenéra (smích) a kluci celkem choděj. Teda jako některý moc ne, ale to asi proto, že se musí učit a doma je asi nepustí, nevím proč. Tak mamka mi taky někdy vyhrožuje, že když se nebudu učit, tak mě na fotbal nepustí, ale zatím to nikdy neudělala. Hodně se taky chodí na mě dívat na zápasy a fandí mi, ale jinak je jako přísná. Musím se hodně učit a to se mi nechce“.

T: Co je tedy to hlavní, co tě u fotbalu drží?

L: „Tak hlavně mě to jako baví. Jsem rád, když mě mamka za něco pochválí. Vím jako, že ve škole mi to moc nejde, ale na fotbale je to něco jiného. Brácha je lepší než já ve škole, ale zase nehraje fotbal. Tak aspoň ve fotbale jsem dobřej a mamka mě za to pochválí. I proto se snažím víc, když mamka přijde na zápas. Prostě mam rád, když mě doma za to pochválí, když se mi povede hrát dobře. Proto se každý týden těším na zápas a vždycky mamce řeknu, že hraju. Taky tady mám kámoše a tak. Nevím prostě mě to baví hrát a dělám to už dlouho. Asi proto, i když někdy mě to taky nejde, ale tak to asi všem“.

T: Hodláš se tedy fotbalu věnovat i do budoucna?

L: „To určitě, snad mi to mamka nezakáže. Tak jako teď mě to hodně baví, mám tady kámoše a hraju o to první místo. Asi bych nemohl hrát něco jiného. Nikdy jsem to teda nezkoušel, ale tak fotbal hraju už dlouho. A třeba jednou budu jako Raul (Fotbalista Realu Madrid – Lukášův vzor) a budu hrát někde jinde. Teď mě to prostě baví a hrát fotbal asi budu určitě“.

Příloha PIII: Otázky – polostrukturovaný rozhovor

Rozhovor orientovaný na problém (polostrukturovaný rozhovor)

1. Co se ti jako první vybaví, když se řekne sport?
2. Co ve tvém životě znamená fotbal?
3. Proč sis zvolil fotbal jako náplň svého volného času?
4. Pamatuješ si, jak jsi přišel na trénink poprvé, na svoje začátky?
5. Teď, když si starší, co se změnilo ?
6. Podporuje tě ve fotbale tvoje rodina?
7. Dalo by se říci, že se ti ve sportu (fotbale) daří?
8. Co si řekneš, když se ti výkon nepodaří?
9. Je pro tebe fotbal prostředkem ke splnění tvých cílů a přání (seberealizace) ?
10. Hodláš se fotbalu věnovat i do budoucna?